Luonnos 8.6.2021

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luonnonmukaisen tuotannon valvonnan järjestämisestä sekä sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki luonnonmukaisen tuotannon valvonnan järjestämisestä. Uudella lailla luonnonmukaista tuotantoa koskevaan lainsäädäntöön tehtäisiin EU:n uuden luonnonmukaista tuotantoa koskevan lainsäädännön edellyttämät muutokset. Nykyinen luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annettu laki kumottaisiin.

Voimassa olevaan valvontaviranomaisia ja valvontaa koskevaan sääntelyyn ei tulisi merkittäviä toiminnallisia muutoksia. Hallinnollisiin pakkokeinoihin ehdotetaan uutta hallinnollista seuraamusmaksua, jolla voitaisiin nopeammin reagoida mahdollisiin laiminlyönteihin.

EU:n luonnonmukaista tuotantoa koskeva lainsäädäntö ovat sellaisinaan Suomessa sovellettavaa oikeutta. Asetuksia täydentävänä laki ei muodostaisi itsenäistä ja kattavaa sääntelykokonaisuutta, vaan sitä sovellettaisiin rinnakkain asetusten kanssa.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi muutosta sakon täytäntöönpanosta annettuun lakiin ehdotetun hallinnollisen seuraamusmaksun johdosta.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2022, kun EU:n uutta luomuasetusta ryhdytään soveltamaan.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ....1
PERUSTELUT....3
1 Asian tausta ja valmistelu....3
1.1 Tausta....3
1.2 Valmistelu....4
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö....4
2.1 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö....4
3 Nykytila ja sen arviointi....6
3.1 Luonnonmukainen maataloustuotanto Suomessa ja EU:ssa....6
3.2 Lainsäädäntö....7
3.3 Luonnonmukaista tuotantoa koskevan EU:n lainsäädännön toimeenpano Suomessa....8
3.4 Valvontakohteet ja valvontaan käytetyt voimavarat....9
3.5 Etämyynti....9
3.6 Harmaa talous....10
3.7 Luonnonvaraisten kasvituotteiden keruu ja sertifiointi luonnonmukaisina tuotteina....10
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset....10
4.1 Keskeiset ehdotukset....10
4.2 Pääasialliset vaikutukset....11
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset....11
4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan....12
4.2.3 Ympäristövaikutukset....12
4.2.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset....12
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot....12
6 Lausuntopalaute....12
7 Säännöskohtaiset perustelut....13
7.1 Laki luonnonmukaisen tuotannon valvonnan järjestämisestä....13
7.2 Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta....29
8 Lakia alemman asteinen sääntely....29
9 Voimaantulo....29
10 Toimeenpano ja seuranta....29
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys....30
LAKIEHDOTUS....37
Laki luonnonmukaisen tuotannon valvonnan järjestämisestä....37
Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta....51
LIITE....52
Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta....52

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Esityksen tavoitteena on luonnonmukaista tuotantoa ja luonnonmukaisesti tuotettuja rehuja sekä elintarvikkeita koskeva laintasoinen sääntely, jolla pannaan toimeen asiaa koskeva Euroopan unionin (EU) lainsäädäntö. Esitetyllä lailla tullaan säätelemään valvonnasta ja yhteisölainsäädännön toimeenpanon vuoksi välttämättömistä säännöistä.

Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyivät 30.5.2018 luonnonmukaista tuotantoa koskevan uuden asetuksen (EU) 2018/848 luonnonmukaisesta tuotannosta ja luonnonmukaisesti tuotettujen merkinnöistä ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 834/2007 kumoamisesta (jäljempänä uusi luomuasetus). EU:n uusi luomuasetus edellyttää tiettyjen valvontaviranomaisten nimeämistä ja valvonnan toimeenpanoa koskevaa kansallista lainsäädäntöä, kuten voimassa oleva EU-lainsäädäntö. Uutta luomuasetusta aletaan soveltaa 1.1.2022. EU:n lainsäädännön mukaan luonnonmukainen tuotantotapa on kokonaisvaltainen tilanhoito- ja elintarvikkeiden tuotantojärjestelmä, jossa yhdistyvät ympäristön kannalta parhaat käytännöt, pitkälle kehittynyt biologinen monimuotoisuus, luonnonvarojen säästäminen ja eläinten hyvinvointia koskevien, tiukkojen standardien soveltaminen. Tuotannossa otetaan huomioon tiettyjen kuluttajien mieltymys tuotteisiin, jotka on tuotettu luonnollisista aineksista ja luonnollisin menetelmin. Luonnonmukaisella tuotantotavalla on siten kahtalainen yhteiskunnallinen merkitys. Yhtäältä se tuottaa erityisille markkinoille tuotteita luonnonmukaisia tuotteita haluaville kuluttajille ja toisaalta tarjoaa julkishyödykkeitä, jotka edistävät ympäristönsuojelua, eläinten hyvinvointia ja maaseudun kehittämistä.

Luonnonmukaisen tuotannon ja tuotteiden valvontaan sovelletaan myös EU:n uutta valvonta-asetusta (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 2017/625 virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 999/2001, (EY) N:o 396/2005, (EY) N:o 1069/2009, (EY) N:o 1107/2009, (EU) N:o 1151/2012, (EU) N:o 652/2014, (EU) 2016/429 ja (EU) 2016/2031, neuvoston asetusten (EY) N:o 1/2005 ja (EY) N:o 1099/2009 ja neuvoston direktiivien 98/58/EY, 1999/74/EY, 2007/43/EY, 2008/119/EY ja 2008/120/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004, neuvoston direktiivien 89/608/ETY, 89/662/ETY, 90/425/ETY, 91/496/ETY, 96/23/EY, 96/93/EY ja 97/78/EY ja neuvoston päätöksen 92/438/ETY kumoamisesta) (jäljempänä valvonta-asetus). Asetus annettiin keväällä 2017 ja sitä alettiin pääosin soveltaa 14.12.2019 alkaen.

Uusi luomuasetus ja valvonta-asetus synnyttivät muutostarpeita myös luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annettuun lakiin (294/2015).

Pääministeri Marinin hallitusohjelman tavoite 2 Elinvoimainen ja kannattava elintarviketalous edellyttää jatkamaan edellisessä hallitusohjelmassa aloitettua sääntelyn ja valvonnan sujuvoittamista. Hallitusohjelman liite 4 koskee harmaata taloutta, jonka torjunta katsotaan tarpeelliseksi myös luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden osalta. Kirjauksen pohjalta koko elintarvikeketjun kansallista lainsäädäntöä on uudistettu. Luonnonmukaisia elintarvikkeita ja luonnonmukaisia rehuja koskevat myös horisontaalilainsäädäntöä koskevat vaatimukset, joten rehulain

ja elintarvikelain käytäntöjä voidaan tarvittaessa soveltaa myös luonnonmukaisesti tuotettuihin elintarvikkeisiin ja rehuihin.

1.2 Valmistelu

EU-säädöksen valmistelu

Komission tavoitteena on uudella lainsäädännöllä poistaa esteitä Euroopan unionin (EU) luonnonmukaisen tuotannon kehityksen tieltä ja parantaa sektorin kilpailukykyä. Tavoitteena on yrittäjien reilun kilpailun varmistaminen sekä sisämarkkinoiden toiminnan ja kuluttajien luottamuksen parantaminen. Yksityiskohtaisina tavoitteina uudistuksessa on selkeyttää ja yksinkertaistaa tuotantosääntöjä, erityisesti poistamalla lukuisia nykyisiä poikkeuksia sekä vähentämällä hallinnollista taakkaa. Tavoitteena on myös tehostaa valvontaa ottamalla käyttöön riskiperusteinen valvontajärjestelmä. Kolmansien maiden kanssa käytävän kaupan osalta tavoitteena on yhdenmukaistaa tuonnin edellytyksiä sekä parantaa EU:ssa tuotettujen luonnonmukaisten tuotteiden vientimahdollisuuksia kahdenvälisillä sopimuksilla. Uutta EU –säädöstä koskeva valtioneuvoston kirjelmä (U 21 2014) annettiin 8.5.2014.

Hallituksen esityksen valmistelu

Laki on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä yhteistyössä Ruokaviraston kanssa. Esitysehdotuksen valmistelun aikana keväällä 2021 ei ollut mahdollista järjestää fyysisiä kuulemistilaisuuksia. Tästä johtuen toteutettiin 1.6.2021 keskustelutilaisuus etäviestintävälineitä käyttäen (Teams). Tilaisuuteen ilmoittautui 124 osallistujaa, kattaen keskeisten sidosryhmien edustajia, kuten etujärjestöjä, viranomaisia ja alan yrityksiä. Tilaisuudessa oli mahdollisuus esittää kysymyksiä valvonnan toteutuksesta ja ehdotettavan lain sisällöstä, joihin maa- ja metsätalousministeriön ja Ruokaviraston edustajat tilaisuudessa vastasivat.

Lausunnolla esitys on…..

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

2.1 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

Pääasiallinen sisältö

Uusi luomuasetus perustuu pitkälti voimassaolevan EU-lainsäädännön tuotantosääntöihin ja siinä kuvattuun valvontajärjestelmään. Uusi luomuasetus sisältää myös yksityiskohtaisen sääntelyn kolmansien maiden kanssa käytävästä kaupasta viennin ja tuonnin menettelyiden osalta, sekä kolmansissa maissa toimivien valvontalaitosten hyväksynnästä ja kauppasopimuksista. Valvontaan sovelletaan uuden luomuasetuksen säännösten lisäksi valvonta-asetuksen vaatimuksia ja menettelyitä.

Uuden luomuasetuksen soveltamisalaa on hieman laajennettu aikaisemmasta ottamalla mukaan tietyt läheisesti maatalouteen liittyvät tuotteet, kuten karstaamaton villa, mehiläisvaha sekä luonnonkumit ja hartsit (uuden luomuasetuksen liite I).

Uudessa luomuasetuksessa on haluttu keventää pienten tuottajien sertifioinnista aiheutuvaa hallinnollista taakkaa ja mahdollistettu toimijaryhmät. Ryhmäsertifiointijärjestelmä eli toimijaryhmät (uuden luomuasetuksen artikla 36) on kehitetty tarkastus- ja sertifiointikustannusten sekä niihin liittyvän hallinnollisen taakan vähentämiseksi, paikallisten verkostojen vahvistamiseksi,

markkinamahdollisuuksien parantamiseksi ja tasapuolisten toimintaedellytysten varmistamiseksi suhteessa kolmansien maiden toimijoihin. Ryhmäsertifiointi edellyttää viljelijöiltä tuotteiden markkinoinnissa yhteistä markkinajärjestelmää.

Uusi luomuasetus jättää jäsenvaltiolle erittäin vähän liikkumavaraa kansallisiksi säädöksiksi. Tuotantosääntöjen osalta kansalliset säännökset ovat sallittuja ainoastaan tiettyihin tuoteluokkiin kuulumattomien tuotteiden osalta (uuden luomuasetuksen 21 artikla) sekä sellaisten eläinlajien osalta, joiden yksityiskohtaisia tuotantosääntöjä ei ole harmonisoitu, ja tällöin niistä voidaan säätää kansallisesti, edellyttäen että kaikkia eläinlajeja koskevat yleiset säännökset huomioidaan (uuden luomuasetuksen 20 artikla). Uutta luomuasetusta ei sovelleta suurtalouksiin, kuten ravintoloihin, mutta niihin voidaan kansallisesti soveltaa tuotantosääntöjä, merkintöjä ja valvontaa (uuden luomuasetuksen 2 artikla). Kansallisesti voidaan päättää myös sertifikaattivelvoitteesta luopumisesta tiettyjen pienten vähittäiskauppojen osalta (uuden luomuasetuksen 35 artikla) sekä toteuttaa kansallisesti toimenpiteitä, joilla vältetään kiellettyjen aineiden tahaton esiintyminen luomutuotteissa (uuden luomuasetuksen 29 artikla 7 kohta).

Uusi luomuasetus edellyttää, että lähtökohtaisesti vähittäiskauppa on virallisen valvonnan piirissä. Vähittäiskaupassa riski kuluttajan harhaanjohtamiseksi valmiiksi pakattujen tuotteiden osalta on kuitenkin pieni, eikä luomutuotteita myyville vähittäiskaupoille ole haluttu lisää hallinnollista taakkaa. Tästä syystä yksinomaan valmiiksi pakattuja tuotteita myyvien vähittäiskauppojen ei tarvitse kuulua luomuasetuksen edellyttämään valvontaan. Sen sijaan pakkaamattomia luonnonmukaisia tuotteita myyvien pienten vähittäiskauppojen olisi kuuluttava virallisen valvonnan piiriin, mutta luonnonmukaisten tuotteiden kaupan pitämisen helpottamiseksi jäsenvaltioilla on mahdollisuus vapauttaa tällaiset kaupat niiden toiminnan sertifioimisvelvoitteesta luomuasetuksessa säädettyjen enimmäismäärien puitteissa.

Valvonta-asetus antaa valvontaviranomaiselle useita uusia keinoja puuttua toimintaan, joka ei täytä lainsäädännön vaatimuksia. Aiemmassa lainsäädännössä toimijan erottaminen valvonnasta oli mahdollista ainoastaan määräajaksi. Valvonta-asetuksen 138 artikla velvoittaa viranomaisia puuttumaan uusilla keinoilla luomuasetuksen vastaiseen toimintaan. Näitä ovat esimerkiksi toimijan erottaminen valvontajärjestelmästä, eli viranomainen voi keskeyttää tai lopettaa kokonaan tai osittain valvontajärjestelmään liitetyn toiminnan sekä tarvittaessa internetsivustojen sulkemisen.

Valvonnan vähimmäisvaatimusten osalta uuden luomuasetuksen ja yleisen valvonta-asetuksen vaatimukset ovat varsin kattavia, joten niiden osalta kansallinen täytäntöönpano edellyttää lähinnä valvontaviranomaisten nimeämisestä sekä menettelyiden täsmentämistä erityisesti valvontajärjestelmään liittymisen ja tarkastusten toimeenpanon osalta.

Hallinnollisista pakkokeinoista ja seuraamuksista on kuitenkin säädetty erikseen, valvonta-asetuksen sisältämien keinojen ja toimenpiteiden lisäksi.

Siirretty säädösvalta ja täytäntöönpanovalta

Uusi luomuasetus sisältää useita valtuutussäännöksiä komissiolle muuttaa tai täydentää muita kuin asetuksen keskeisiä osia. Komissiolle annetut valtuutussäännökset antavat mahdollisuuden muun muassa laajentaa asetuksen soveltamisalaan kuuluvien, muiden läheisesti maatalouteen liittyvien tuotteiden luetteloa, sekä määritellä tietyt eläinten tuotannon kannalta tärkeät vaatimukset, kuten eläintiheys, vähimmäispinta-ala, sekä eläinsuojia koskevat tekniset vaatimukset. Lisäksi voidaan hyväksyä yksityiskohtaisia kotieläintuotannon sääntöjä muille lajeille, ja hyväksyä säädöksiä, jotka koskevat luonnonmukaisten tuotteiden pakkaamista ja kuljetusta,

sekä toteutettavia varotoimenpiteitä ja ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä. Valtuutussäännökset mahdollistavat myös päätökset valvonnan yksityiskohdista, kuten virallisen valvonnan vähimmäisprosenttiosuuden, otettavien näytteiden vähimmäislukumäärän sekä asiakirjat, joilla osoitetaan säännösten noudattaminen.

Asetuksen yleiset tavoitteet

Luonnonmukaista tuotantoa koskevan sääntelyn avulla luodaan perusta luonnonmukaisen tuotannon ja sen suotuisten ympäristövaikutusten kestävälle kehittämiselle. Sillä pyritään varmistamaan luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden tasapuolinen kilpailu ja sisämarkkinoiden moitteeton toiminta ja säilyttämään kuluttajien luottamus luonnonmukaisiksi merkittyjä tuotteita kohtaan.

Uuden luomuasetuksen tavoitteena on ympäristön ja ilmaston suojelun edistäminen, maaperän pitkän aikavälin viljavuuden säilyttäminen, runsaan biologisen monimuotoisuuden edistäminen sekä myrkyttömän ympäristön merkittävä edistäminen. Tavoitteena on myös eläinten hyvinvointia koskevien korkeiden vaatimusten edistäminen ja erityisesti eläinten lajikohtaisten käyttäytymistarpeiden täyttäminen, lyhyiden jakelukanavien ja unionin eri alueilta peräisin olevan paikallisen tuotannon suosiminen. ja kannustaminen harvinaisten ja alkuperäisten uhanalaisten lajien säilyttämiseen. Lisäksi pyritään myötävaikuttamaan luonnonmukaisen maatalouden tarpeisiin ja tavoitteisiin mukautetun kasvigeenimateriaalin tarjonnan kehittämiseen, sekä runsaan biologisen monimuotoisuuden edistämiseen muun muassa käyttämällä monimuotoista kasvigeenimateriaalia, kuten luonnonmukaista monimuotoista aineistoa ja luonnonmukaiseen tuotantoon soveltuvia luonnonmukaisia lajikkeita.

Valvonta-asetuksen tavoitteet

Luonnonmukaiseen tuotantoon sovelletaan virallista valvontaa ja muita virallisia toimia asetuksen (EU) N:o 2017/625 mukaisesti luonnonmukaista tuotantoa ja luonnonmukaisten tuotteiden merkintöjä koskevien sääntöjen noudattamisen todentamiseksi. Valvonta-asetuksen perimmäisenä tarkoituksena on ihmisten terveyden suojelu. Tavoitteena on myös vaatimustenmukaisuuden varmistaminen ja kuluttajien etujen suojeleminen sekä valvonnan vaikuttavuuden parantaminen ja valvonnan kohdentaminen nykyistä paremmin.

3 Nykytila ja sen arviointi

3.1 Luonnonmukainen maataloustuotanto Suomessa ja EU:ssa

Yhteisen maatalouspolitiikan uudistusten tarkoituksena on markkinointisuuntautuneisuuden korostaminen ja kuluttajien kysyntää vastaavien laadukkaiden tuotteiden tuotannon edistäminen, minkä pitäisi vauhdittaa entisestään luonnonmukaisten tuotteiden markkinoita. Sen vuoksi luonnonmukaista tuotantoa koskevan lainsäädännön vaikutus maatalouspolitiikkaan on yhä suurempi ja läheisesti kytköksissä maatalousmarkkinoiden kehitykseen. EU:n komission Vihreän kasvun Pellolta Pöytään -ohjelman tavoite on kasvattaa EU:n luonnonmukaisesti viljelty peltoala 25 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä.

Luonnonmukaisen viljelyn peltoala on EU:ssa kasvanut lähes 66 prosenttia viimeisen 10 vuoden aikana. Eräissä EU-valtioissa luonnonmukaisen tuotannon osuus viljellystä maatalousmaasta on huomattava, kuten vuonna 2019 Itävallassa yli 25 prosenttia, Ruotsissa ja Virossa noin 20 prosenttia, Saksassa noin 8 prosenttia ja Suomessa noin 11 prosenttia. Koko EU:ssa

luonnonmukaista viljelyä on noin 13,8 miljoonaa hehtaaria, mikä vastaa 8,5 prosenttia viljellystä maatalousmaasta. Luonnonmukaisen eläintuotannon osuus EU:ssa vaihtelee lajeittain ja suurin suhteellinen osuus on vuohilla, lampailla ja naudoilla. Jäsenvaltioiden väliset erot luonnonmukaisen eläintuotannon jakautumisessa ovat merkittäviä.

Suomessa oli Ruokaviraston mukaan vuonna 2020 Suomessa oli kaikkiaan 5010 luonnonmukaisesti viljelevää tilaa, joista 1126:lla tilalla oli myös luonnonmukaista eläintuotantoa. Valtaosa eläintiloista harjoitti naudanlihan- tai maidontuotantoa. Luonnonmukaisesti viljelty peltoala oli noin 315 000 hehtaaria vuonna 2020, mikä on noin 13,9 prosenttia Suomen peltoalasta. Luonnonmukaisten tilojen keskipinta-ala on noin 63 hehtaaria.

EU:n komission mukaan Euroopassa luonnonmukaisten tuotteiden markkinat ovat kasvaneet yli 145% viimeisen 10 vuoden aikana, ja ovat arvoltaan noin 41 miljardia euroa. Myös Suomessa luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden kysynnän kasvu on viime vuosina ollut nopeaa, mutta silti ne edustavat vain alle 2,6 prosenttia elintarvikkeiden kokonaismyynnin arvosta. Suosituimmissa luomutuoteryhmissä, kuten lastenruuissa ja kananmunissa, luomutuotteiden osuus on kuitenkin yli 20 prosenttia.

Suomen hallitus asetti 9 tammikuuta 2013 tavoitteeksi, että vuonna 2020 Suomen peltopinta-alasta olisi luonnonmukaisessa tuotannossa 20 prosenttia. Suomessa luomualaa on vuodesta 2013 alkaen kehitetty hallituksen luomualan kehittämisohjelman avulla. Ohjelman tavoitteena on lisätä luomutuotantoa, monipuolistaa kotimaisten luomutuotteiden valikoimaa ja parantaa luomutuotteiden saatavuutta ammattikeittiöiden ja vähittäiskaupan kautta.

Luomuohjelmasta valmistui maa- ja metsätalousministeriön tilaama ulkopuolinen arviointi syksyllä 2018. Luomuohjelma on onnistunut nostamaan luomun näkyvyyttä sekä tiivistänyt toimijoiden välistä yhteistyötä. Maa- ja metsätalousministeriö päivittää parhaillaan luomuohjelmaa ja sen tavoitteet tullaan asettamaan vuoteen 2030 saakka. Alustavasti tavoitteeksi on asetettu, että vuoteen 2027 mennessä Suomen pelloista olisi 20 prosenttia luomutuotannossa.

EU:n Vihreän kasvun Pellolta pöytään -strategian tavoite on kasvattaa EU:n luomupeltoala 25 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä.

3.2 Lainsäädäntö

Luonnonmukaista maataloustuotantoa ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden tuotantosääntöjä, merkintöjä ja valvontaa sekä tuontia Euroopan ulkopuolelta unionin alueelle säädellään EU:ssa yhteisellä lainsäädännöllä. Keskeiset luonnonmukaisesti tuotettuja tuotteita ja tuotantoa koskevat EU:n säädökset ovat:

• neuvoston asetus (EY) N:o 834/2007 Neuvoston asetus luonnonmukaisesta tuotannosta ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkinnöistä sekä asetuksen 2092/91 kumoamisesta (neuvoston asetus),

• komission asetus (EY) N:o 889/2008 luonnonmukaisesta tuotannosta ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkinnöistä annetun neuvoston asetuksen (EY) 834/2007 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä luonnonmukaisen tuotannon, merkintöjen ja valvonnan osalta (toimeenpanoasetus),

• komission asetus (EY) N:o 1235/2008 neuvoston asetuksen (EY) N:o 834/2007 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä kolmansista maista tuotavien luonnonmukaisten tuotteiden tuontijärjestelyjen osalta (tuontiasetus), ja

• Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 2017/625 virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 999/2001, (EY) N:o 396/2005, (EY) N:o 1069/2009, (EY) N:o 1107/2009, (EU) N:o 1151/2012, (EU) N:o 652/2014, (EU) 2016/429 ja (EU) 2016/2031, neuvoston asetusten (EY) N:o 1/2005 ja (EY) N:o 1099/2009 ja neuvoston direktiivien 98/58/EY, 1999/74/EY, 2007/43/EY, 2008/119/EY ja 2008/120/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004, neuvoston direktiivien 89/608/ETY, 89/662/ETY, 90/425/ETY, 91/496/ETY, 96/23/EY, 96/93/EY ja 97/78/EY ja neuvoston päätöksen 92/438/ETY kumoamisesta (valvonta-asetus).

Neuvoston asetuksen soveltamisalaan kuuluvat maataloustuotteet, rehut, elintarvikkeet ja alkoholijuomat. Myös viljellyt kalat sekä luonnosta kerätyt kasvit ja kasvituotteet kuuluvat asetuksen soveltamisalan piiriin.

3.3 Luonnonmukaista tuotantoa koskevan EU:n lainsäädännön toimeenpano Suomessa

Laki luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta (294/2015) tuli voimaan 1.5.2015. Lailla on toimeenpantu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY)N:o 834/2007 edellyttämä valvonta. Laki sisältää säädökset muun muassa valvontaviranomaisista ja viranomaisten välisestä työnjaosta, valvontajärjestelmästä, luonnonmukaisen tuotannon rekisteristä, lisäysaineistorekisteristä, muun kuin luonnonmukaisesti tuotetun lisäysaineiston käytöstä, yksityisestä tuotantoehdosta, siirtymävaiheen lyhentämisestä sekä hallinnollisista pakkokeinoista ja seuraamuksista.

Luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annetun lain nojalla maa- ja metsätalousministeriö on antanut asetuksen luonnonmukaisesta tuotannosta (454/2015). Asetus sisältää kansalliset säädökset toimijoista, joiden ei tarvitse ilmoittautua valvontajärjestelmään, tiettyjä tarkempia tuotantosääntöjä koskien siipikarjatarhojen tyhjillään pitoa, mehiläishoitoa, kotitalousjätteen käyttöä lannoitteena, eläinyksiköiden laskentaperusteita sekä valvontaviranomaisten tunnusnumeroista.

Luonnonmukaisen tuotannon valvonnan järjestämisestä vastaava viranomainen on maa- ja metsätalousministeriö. Valvonta on organisoitu siten, että keskeisenä valvontaa ohjaavana viranomaisena on Ruokavirasto, joka pitää rekisteriä viljelijöistä sekä luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden ja rehujen valmistajista, valmistuttajista, maahantuojista ja tukkukaupoista. Ruokavirasto valvoo luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden ja rehujen valmistajia, valmistuttajia, maahantuojia, viejiä, tukkukauppoja ja tukkukauppaa sekä siemenpakkaamoja. Ruokavirasto myös ohjeistaa luonnonmukaisen tuotannon valvonnan ja hoitaa tarkastustoimintaan liittyvän maksuliikenteen, kouluttaa tarkastajat sekä laatii vuosittaiset valvontasuunnitelmat ja raportoi valvonnasta osana valvonta-asetuksen edellyttämää elintarvike- ja rehualan monivuotista valvontasuunnitelmaa.

Elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskus, jäljempänä ELY-keskus, valvoo viljelijöitä ja maatiloilla tapahtuvaa jalostusta, käyttäen apunaan Ruokaviraston valtuuttamia tarkastajia. Viljelijän ja tilan hyväksymisestä valvontajärjestelmään päättää ELY-keskus. ELY-keskusten tehtäviin kuuluu myös luonnonmukaisesti tuotettujen maataloustuotteiden markkinavalvonta.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, jäljempänä Valvira, valvoo luonnonmukaisesti tuotettujen alkoholijuomien valmistajia, maahantuojia, viejiä ja tukkukauppoja sekä niiden markkinointia, sekä pitää näistä rekisteriä.

Tullin tehtävänä on valvoa EU:n ulkopuolisista maista tuotavien luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden maahantuontia.

Luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden kaupan pitämisen valvonnasta vähittäismyynnissä vastaavat elintarvikelaissa (295/2021) tarkoitetut valvontaviranomaiset.

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) nojalla Ahvenanmaalla on voimassa maakuntalaki luonnonmukaisen maataloustuotannon valvonnasta (landskapslag (ÅFS 1995:52) om kontroll av ekologisk jordbruksproduktion), jota on viimeksi muutettu lailla 2012:29. Ahvenanmaan maakunnassa toimijoiden valvonnasta ja toimijoita koskevasta rekisteristä vastaa Ahvenanmaan maakuntahallitus, luonnonmukaisesti tuotettuja alkoholijuomia ja väkiviinaa lukuun ottamatta.

3.4 Valvontakohteet ja valvontaan käytetyt voimavarat

Vuonna 2020 luonnonmukaisen tuotannon valvontaan Manner-Suomessa kuului 5911 yritystä, joista 4962 maatiloja. Valvonnassa oli 789 elintarvikealan toimijaa, 171 alkoholialan toimijaa ja 39 rehualan toimijaa sekä 31 siemenpakkaamoa. Luvut sisältävät valmistajat, pakkaajat, maahantuojat ja tukkukaupat. Valvontaan kuuluvista toimijoista noin 83 prosenttia oli maatiloja ja muita alkutuotannon toimijoita. Erilaisia luonnonmukaisen tuotantotavan tarkastuksia tehtiin vuonna 2020 yhteensä noin 8000 kappaletta.

Ruokavirastossa ja ELY-keskuksissa luonnonmukaisen tuotannon valvontaan ja sen hallinnointiin käytetty työmäärä on vuonna 2020 ollut noin 44 henkilötyövuotta (htv). Tästä Ruokaviraston osuus on noin 15 htv:tä, ELY-keskusten noin 29 htv:tä. Lisäksi ostopalveluna tehtävään tarkastustyöhön on käytetty noin 13 htv:tä. Hallintopäätökset näistä tarkastuksista tehdään aina viranomaistyönä.

Valviran luonnonmukaisen tuotannon valvonta tehdään pääasiassa alkoholilaissa (1143/1994) säädetyn elinkeinonharjoittajiin kohdistuvan valvonnan yhteydessä ja käyttäen laissa kuvattua alkoholielinkeinorekisteriä. Tähän valvontaan käytetty työmäärä vuonna 2020 oli Valvirassa noin 0,4 htv:tä.

3.5 Etämyynti

Luonnonmukaisten tuotteiden toimintaympäristössä on tapahtunut muutoksia. Etämyyntivälineiden, varsinkin verkkokauppojen yleisyys elintarvikeketjussa on lisääntynyt voimakkaasti 2000-luvulla. Etämyyntiin sovelletaan samoja luonnonmukaista tuotantoa koskevan lainsäädännön vaatimuksia kuin muuhunkin luonnonmukaisten tuotteiden kaupankäyntiin. Kaikissa tuotannon, jalostuksen ja markkinoinnin vaiheissa toimivien luonnonmukaisen tuotannon toimijoiden on vastuullaan olevissa toiminnoissa huolehdittava siitä, että luonnonmukaiset tuotteet täyttävät niiden toiminnan kannalta asiaankuuluvat lainsäädännön vaatimukset. Samoin etämyyjän on huolehdittava, että etämyynnissä olevista luonnonmukaisista tuotteista annetaan riittävästi oikeaa tietoa ostopäätöksen tekemiseen.

Etämyynnin valvonta on haasteellista ja tästä syystä etämyynti on myös otollista luonnonmukaisiin tuotteisiin liittyvään mahdolliseen petokselliselle toiminnalle. Valvonnan haasteisiin on haettu ratkaisuja valvonta-asetuksessa, jonka 36 artiklassa on säädetty näytteenotosta etämyynnissä. Viranomaisen olisi voitava hankkia valvontaa varten tunnistautumatta näytteitä, jotka voidaan analysoida ja testata tai joiden säännöstenmukaisuus voidaan todentaa. Valvonta-asetuksen 138 artiklassa on säädetty viranomaisen toteuttamista toimista, joihin tulee ryhtyä, jos toimija ei noudata säännöksiä. Yhtenä toimena mainitaan määräyksen antaminen toimijan hallinnoimien tai käyttämien internetsivujen sulkemiseksi tarvittavan pituiseksi ajaksi.

3.6 Harmaa talous

Kansainvälisten tutkimusten ja muista jäsenvaltioista saatujen käytännön kokemusten perusteella tiedetään, että luomutuotteet ovat alttiita petokselliselle toiminnalle. Kiinnijäämisriski on toiminnassa pieni ja voitot ovat usein suuria sekä tuomittavat rangaistukset tehdyistä rikoksista ovat usein vaatimattomia. Kaikkia elintarvikeketjun petoksia tutkittaessa on tärkeää pystyä selvittämään koko tuotantoketju pellolta pöytään. Elintarvikeketjun petosten torjunta ja tutkinta on haasteellista ja valvontaviranomaisten toiminnan kärki on perinteisesti kohdistunut elintarviketurvallisuuden varmistamiseen. Luonnonmukaisiin tuotteisiin liittyvien petosten määrä kuitenkin kasvaa ja petoksien määrä on komission mukaan EU:ssa kasvanut viime vuosina, samalla kun luonnonmukaisten elintarvikkeiden myynti on voimakkaasti lisääntynyt. Tyypillisiä petoksen kohteita ovat luonnonmukaisten tuotteiden merkinnät ja tuotteen ilmoitetusta poikkeava sisältö. Petoksissa tuotteen ja sen raaka-aineiden jäljitettävyys on keskeistä.

Elintarvikevalvonnassa on yleisesti tiivistetty viranomaisten välistä yhteistyötä petosten torjumisen tehostamiseksi. Lisäksi verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikkö ohjaa 20 viranomaisen yhteistyötä harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjumiseksi. Tehostuneen viranomaisyhteistyön myötä elintarvikerikoksiin liittyviä tapauksia on saatu vireille poliisilaitoksilla eri puolilla Suomea entistä enemmän. Myös elintarvikealan toimijat ovat etujärjestöjensä kautta ilmaisseet selkeästi halunsa olla mukana petosten vastaisessa työssä. Luonnonmukaisten tuotteiden markkinointia koskevasta yhteistyöstä ja toimialan tuesta huolimatta koko viranomaisketjun sekä EU:n komission lähivuosien haaste on rikollisuuden torjuntaan panostaminen.

3.7 Luonnonvaraisten kasvituotteiden keruu ja sertifiointi luonnonmukaisina tuotteina

Suomalaisten luonnontuotteiden kysyntä on suurta ja kysynnän kasvulle on mahdollisuuksia erityisesti vientimarkkinoilla. Luonnontuotteiden vientimahdollisuudet paranevat, jos tuotteille voidaan myöntää luomusertifikaatti. Suomalainen elintarviketeollisuus on merkittävä luonnonvaraisten luomumarjojen käyttäjä. Ala on ilmaissut huolensa riittävän suurien yhtenäisten luomumarjojen keruualueiden aikaansaamiseksi sekä raaka-aineen tasaisesta saatavuuden turvaamiseksi. Alan toimijoiden keskuudessa ongelmaksi on myös koettu luomukeruualueen todentamisen kustannukset, sertifiointivaatimukset ja toimijoiden kannalta monimutkaiseksi arvioitu rekisteröinti.

Uusi luomuasetus rinnastaa luonnonvaraiset kerätyt kasvituotteet kasvinviljelytuotteisiin, eikä niin sanotun jokamiehenoikeuden nojalla tapahtuvaa poimintaa ole erityisesti huomioitu. Toimijoiden ja alueiden on kuuluttava valvontaan ja tuotteiden myyjillä on oltava uuden luomuasetuksen edellyttämä sertifikaatti. Laissa tullaan mahdollistamaan jokamiehenoikeudella kerättävien tuotteiden sertifiointi luomutuotteiksi myös kolmannen osapuolen tekemän selvitystyön perusteella. Tällöin Ruokavirasto valvoisi luonnonalueita, jotka on valvontajärjestelmään ilmoittanut muu kuin luonnonalueen omistaja tai haltija ja joilta jokamiehen oikeudella kerätään luonnonvaraisia kasvituotteita. Näiden alueiden on täytettävä uuden luomuasetuksen vaatimukset. Alueiden selvitystyössä voidaan käyttää digitaalista metsävaratietoa, jonka hyödyntämiseksi on rakennettu vuonna 2019 luomusertifioinnin tueksi palvelu Suomen metsäkeskuksen ylläpitämälle metsään.fi sivustolle.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Ehdotetun muutokset johtuvat EU:n uuden luomuasetuksen edellyttämien muutosten tekemisestä. Lain soveltamisala vastaa nykyisen luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annetun lain

soveltamisalaa. Valvontaviranomaisia ja valvontaa koskevat säännökset vastaisivat sisällöllisesti pääosin nykyisen lain säännöksiä. Hallinnollisia pakkokeinoja koskevat säännökset vastaisivat suurelta osin nykyisen lain säännöksiä. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uutena pakkokeinona hallinnollinen seuraamusmaksu. Rangaistusluonteisella hallinnollisella seuraamusmaksulla pyritään toisaalta ennaltaehkäisemään määräysten vastaista toimintaa ja toisaalta nopeasti ja tehokkaasti estämään sen jatkaminen. Uutena pakkokeinona otettaisiin lisäksi käyttöön internetsivuston tai sen osan sulkeminen, jos määräystenvastaisen luomutuotteiden markkinointia ei muilla keinoilla voi estää.

Uuden luomuasetuksen uusia käsitteitä ovat sertifikaatti, toimijaryhmä ja sertifikaattivelvoitteesta vapautetut toimijat. Sertifikaatilla osoitetaan luonnonmukaisia tuotteita myyvien toimijoiden kuuluminen viralliseen valvontaan. Toimijaryhmä on oikeushenkilö, joka koostuu uuden luomuasetuksen mukaisesti yksinomaan tietyt edellytykset täyttävistä viljelijöistä, jotka markkinoivat tuotantonsa yhteisen markkinajärjestelyn kautta. Toimijaryhmän niin sanotulla ryhmäsertifioinnilla on tarkoituksena alentaa sertifiointikustannuksia.

Pakkaamattomia luonnonmukaisia tuotteita myyvät vähittäiskaupat, kuuluvat pääsääntöisesti uuden luomuasetuksen mukaiseen valvontaan. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin vapauttaa pienet vähittäiskaupat sertifikaattivelvoitteesta ja tällöin pieniä vähittäiskauppoja koskee ainoastaan valvontaan ilmoittautumisvelvoite.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Yritystaloudelliset vaikutukset

Vähittäiskaupan valvonta laajenee ja tulee jossain määrin aiheuttamaan lisäkustannuksia pakkaamattomia tuotteita myyville vähittäiskaupoille rekisteröinnin, sertifioinnin ja valvonnan edellyttämän dokumentaation takia.

Lain pakkokeinoihin ehdotetaan lisättäväksi hallinnollinen seuraamusmaksu. Tästä 300–5000 euron suuruisesta seuraamusmaksusta aiheutuisi kustannuksia vain toimijalle, joka ei noudata luonnonmukaisen tuotantoon liittyvien määräysten vaatimuksia. Seuraamusmaksu mahdollistaa puuttumisen sellaisin vähäisempinä pidettyihin laiminlyönteihin, joiden sanktiointia muilla keinoilla ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena. Lisäksi etämyyntiin kohdistuvalla tunnistautumattomalla näytteenotolla parannetaan valvonnan vaikuttavuutta.

Kotitalouksiin kohdistuvat vaikutukset

Ehdotetuilla uudistuksilla pyritään varmistamaan luonnonmukaisten tuotteiden turvallisuus ja laatu sekä niistä annettavien tietojen oikeellisuus. Verkossa tapahtuva kaupankäynti ja muut uudet kaupankäyntitavat ovat olleet kasvava trendi jo vuosia. Ehdotukseen sisältyvällä mahdollisuudella internetsivuston sulkemiseen parannetaan kuluttajansuojaa luonnonmukaisia tuotteita ostettaessa. Ruokavirasto voi määrätä internetsivuston suljettavaksi, jos niiden välityksellä myytäväksi tarjottava luonnonmukainen tuote tai tuotteesta annetut tiedot johtavat kuluttajaa olennaisesti harhaan tai ovat muulla tavalla olennaisesti luonnonmukaista tuotantoa koskevan säännösten vastaisia. Jatkuvasti yleistyvässä internetin kautta tapahtuvassa kaupankäynnissä kuluttaja ei voi varmistua verkkokaupassa tarjottavien tuotteiden laadusta ennen tuotteen saamista. Pakkokeinolla annetaan viranomaisille mahdollisuus puuttua määräystenvastaiseen toimintaan tehokkaammin.

Kokonaisuudessaan ehdotusten arvioidaan parantavan kuluttajien etujen turvaamista edistämällä luomutuotteiden aitouden varmistamista

4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Uudessa luomuasetuksessa vähittäiskauppa on lähtökohtaisesti virallisen valvonnan piirissä. Poikkeuksena ovat yksinomaan valmiiksi pakattuja tuotteita myyvät vähittäiskaupat, joiden ei tarvitse kuulua uuden luomuasetuksen edellyttämään valvontaan. Lisäksi pakkaamattomia luonnonmukaisia tuotteita myyvät pienet vähittäiskaupat, joiden myynti on alle 20 000 euroa vuodessa, olisivat ehdotetun lain mukaan vapautettu toiminnan sertifiointivelvoitteesta. Vähittäiskaupan viranomaisvalvontaan liittyvät tarkastukset pystytään hoitamaan valtuutetuilla tarkastajilla ja muutoin tähän tehtävään tarvittava viranomaisten resurssitarve arvioidaan jäävän vähäiseksi ja pystytään hoitamaan viranomaisen sisäisin järjestelyin.

Verkossa tapahtuvassa toiminnassa perinteisen toimitilan merkitys on vähentynyt ja luonnonmukaisten tuotteiden myyntiä voidaan harjoittaa esimerkiksi kotoa käsin varaston ollessa muualla, jopa ulkomailla. Mahdollisuus näytteiden tilaamisen tunnistautumattomana tukee valvontaviranomaisen työtä tässä toimintaympäristössä.

Ehdotetun uuden pakkokeinon, hallinnollisen seuraamusmaksun määräisi asianomainen valvontaviranomainen. Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta vastaisi Oikeusrekisterikeskus. Lain soveltamisen alkuvaiheessa painottuu neuvonta ja toimijoiden ohjeistaminen, jolloin käytännössä seuraamusmaksuja ei juurikaan määrättäisi. Niissä tapauksissa, joissa seuraamusmaksuja tulisi määrättäväksi, niiden manuaalisesta perinnästä arvioidaan aiheutuvan Oikeusrekisterikeskukselle lisätyötä vähäisissä määrin. Koska esitetyt arviot seuraamusmaksujen määrästä perustuvat arvioihin, mahdollinen lisäresurssoinnin tarve tulee täsmentymään vasta myöhemmin. Mahdolliset lisämäärärahatarpeet käsitellään normaalissa budjetti- ja lisäbudjettimenettelyssä,

4.2.3 Ympäristövaikutukset

Esityksellä ei katsota olevan merkittäviä ympäristövaikutuksia. Esitys kuitenkin luo osaltaan mahdollisuuden harjoittaa taloudellisesti kestävällä tavalla ympäristövaikutuksiltaan myönteistä viljelytapaa. Esitys voi osaltaan myötävaikuttaa luonnonmukaisen viljelytavan yleistymiseen, mikä muun muassa lisää luonnon monimuotoisuutta sekä vähentää ympäristöön kohdistuvaa kemikaalikuormitusta, esimerkiksi kasvinsuojeluaineiden käytön osalta.

4.2.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksellä pyritään luomaan edellytykset kustannustehokkaaseen valvontaan ja siten myötävaikuttamaan osaltaan hallituksen kehittämisohjelman tavoitteeseen luonnonmukaisen tuotannon lisäämiseksi.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Valvonnan toteuttamisvaihtoehtoja tarkasteltiin laajemmin ulkopuolisen selvityksen muodossa nykyistä lakia valmisteltaessa (HE 47/2014 vp). Kokemukset nykyisestä viranomaisvalvonnasta ovat olleet pääosin myönteisiä, joten koko valvontajärjestelmän uudelleentarkastelua ei tässä yhteydessä ole nähty tarpeelliseksi.

6 Lausuntopalaute

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki luonnonmukaisen tuotannon valvonnan järjestämisestä

1 luku Yleiset säännökset

1 §. *Soveltamisala*. Pykälän mukaan lakia ehdotetaan sovellettavaksi luonnonmukaiseen tuotantoon ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkintöihin kaikissa luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden tuotanto-, valmistus- ja jakeluvaiheissa alkutuotannosta markkinoille saattamiseen.

2 §. *Euroopan unionin lainsäädäntö*. Pykälässä säädetään lain soveltamisalaan kuuluvan Euroopan unionin (EU) lainsäädännön täytäntöönpanosta ja valvonnasta, siltä osin kuin niistä ei säädetä muun lain nojalla. EU-lainsäädännössä on runsaasti luonnonmukaista tuotantoa, luonnonmukaisen tuotannon toimijoita ja niiden valvontaa koskevia säädöksiä. Valtaosa EU:n säädöksistä on EU-asetuksia, jotka ovat yleisesti sitovia ja kaikilta osin velvoittavia. Asetuksia sovelletaan sellaisinaan kaikissa jäsenvaltioissa, mutta asetusten soveltaminen voi edellyttää kansallisia täytäntöönpanotoimia. Asetuksissa asetetaan toimijoille velvoitteita, joiden noudattamista viranomaisten tulee valvoa. Koska EU:n luonnonmukaista tuotantoa koskeva lainsäädäntö on kansallisesti suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä, kansallisella lainsäädännöllä voitaisiin antaa säädöksiä EU:n luonnonmukaista tuotantoa koskevan lainsäädännön osalta ainoastaan sen salliman liikkumavaran puitteissa. Lain säännöksiä, joissa viitataan Euroopan unionin jäsenvaltioihin, sovelletaan myös Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen edellyttämässä laajuudessa Euroopan talousalueeseen ja sen jäsenvaltioihin.

3 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön*. Pykälässä selvennettäisiin lain suhdetta muuhun kansalliseen lainsäädäntöön, jossa säännellään luonnonmukaisten tuotteiden markkinavalvontaan liittyvistä asioista. Luonnonmukaisesti tuotetun elintarvikkeen, rehun, alkoholijuoman, väkiviinan, kylvösiemenen tai taimiaineiston markkinavalvonnan selkeyttämiseksi pykälässä todetaan, että niiden markkinavalvontaan sovelletaan elintarvikelakia, rehulakia, alkoholilakia, siemenkauppalakia ja taimiaineistolakia. Markkinavalvonnalla tarkoitetaan viranomaisten tekemää tuotteiden valvontaa, jolla varmistetaan, että markkinoilla olevat tuotteet ovat vaatimusten mukaisia.

4 §. *Määritelmät*. Pykälään on koottu laissa esiintyvien käsitteiden määritelmät. Laissa luonnonmukaisen tuotannon valvonnan järjestämisestä ja sen nojalla annettavassa asetuksissa sovellettaisiin EU:n luonnonmukaista tuotantoa koskevan lainsäädännön ja valvonta-asetuksen määritelmiä. EU-lainsäädännössä oleviin määritelmät on kuvattu viittaamalla kyseessä olevan EU-säädöksen säännöksiin, joissa määritelmät ovat. Samoin osa keskeisistä määritelmistä on suoraan kansallisessa lainsäädännössä. Tämän lisäksi on joitain kansallisia määritelmiä:

Kohdan 1 luonnonmukaisilla tuotteilla tarkoitettaisiin maataloustuotteita, rehuja, elintarvikkeita, alkoholijuomia ja väkiviinaa, jotka saadaan niitä markkinoitaessa merkitä luomuasetuksen mukaisesti luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaavin merkinnöin, sekä luomasetuksen 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja läheisesti maatalouteen liittyviä tuotteita, kuten esimerkiksi mehiläisvaha.

Kohdan 2 maataloustuotteilla tarkoitetaan maataloudesta peräisin olevia tuotteita, mukaan lukien vesiviljelytuotteet ja merilevät sekä luonnonvaraiset kasvituotteet.

Kohdissa 10 ja 11 maahantuonnilla ja maastaviennillä tarkoitettaisiin nykyisen lain mukaisesti maahantuonnilla tuontia muusta kuin Euroopan unionin jäsenvaltiosta ja maastaviennillä tarkoitettaisiin vientiä muuhun kuin Euroopan unionin jäsenvaltioon.

2 luku Valvontaviranomaiset ja valvonta

5 §. *Maa- ja metsätalousministeriö*. Pykälän 1 momentin mukaan luonnonmukaisen tuotannon valvonnan järjestämisestä annetun lain ja EU:n luonnonmukaisesti tuotettuja tuotteita koskevan lainsäädännön täytäntöönpanon yleisen ohjauksen ja seurannan tehtävät kuuluisivat maa- ja metsätalousministeriölle.

Pykälän 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö vastaisi valvonta-asetuksen 59-63 artiklassa jäsenvaltioille osoitetuista tehtävistä valvonta-asetuksen 47 artiklan 1 kohdan f alakohdassa tarkoitettujen eläinten ja tavaroiden osalta. Tämä tarkoittaa, että maa- ja metsätalousministeriö nimeää Tullin ehdotuksesta luonnonmukaisten tuotteiden ja eläinten maahantuonnin valvontaan liittyen rajatarkastusasemat, muut valvontapisteet ja lopulliset määräpaikat tai keskeyttää tai peruttaa nimeämisen osalta.

6 §. *Ruokavirasto*. Pykälässä lueteltaisiin Ruokaviraston tehtävät. Ehdotuksen mukaisesti Ruokavirasto toimisi luonnonmukaisten tuotteiden ja luonnonmukaisen tuotannon valvonnan keskusviranomaisena. Ruokavirasto vastaisi valtakunnallisesti luonnonmukaisen tuotannon sekä luonnonmukaisten tuotteiden ja niiden maahantuonnin ja maastaviennin valvonnan suunnittelusta, ohjaamisesta ja kehittämisestä.

Ruokavirasto valvoo pykälän 2 momentin kohdan 1 mukaan luonnonmukaisten maataloustuotteiden pakkaamista, varastointia ja tukkukauppaa, kohdan 2 mukaan luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden ja rehujen valmistusta, valmistuttamista, varastointia ja tukkukauppaa sekä kohdan 3 mukaisesti luonnonmukaisesti tuotetun kylvösiemenen ja taimiaineiston pakkaamista, varastointia, tukkukauppaa ja kaupan pitämistä. Lisäksi Ruokavirasto valvoo luomuasetuksen liitteessä 1 mainittujen läheisesti maataloustuotantoon liittyvien muiden tuotteiden valmistusta, valmistuttamista, varastointia ja tukkukauppaa. Tällaisia tuotteita ovat esimerkiksi luonnonkumit, hartsit, mehiläisvaha sekä raakavuodat ja käsittelemättömät nahat.

Momentin 2 kohdan 5 mukaan Ruokavirasto valvoo luonnonmukaisia tuotteita maahantuovia tai maasta vieviä toimijoita.

Momentin 2 kohdan 6 mukaan Ruokavirasto valvoo toimijoita, jotka myyvät suoraan loppukäyttäjälle muita pakkaamattomia luonnonmukaisia tuotteita kuin rehuja ja joita ei ole vapautettu sertifikaattivelvoitteesta luomuasetuksen 35 artiklan 8 kohdan mukaisesti. Vapautus sertifikaattivelvoitteesta edellyttää ehdotetun lain 22 §:n 1 momentin mukaisesti, että toimijan vuotuisesta liikevaihdosta pakkaamattomien luonnonmukaisten tuotteiden myynti on enintään 20 000 euroa.

Momentin 2 kohdan 7 mukaan Ruokavirasto valvoo luomuasetuksen 36 artiklassa tarkoitettua toimijaryhmää.

Momentin 2 kohdan 8 mukaan Ruokavirasto valvoo luonnonalueita, jotka on valvontajärjestelmään ilmoittanut muu kuin luonnonalueen omistaja tai haltija, ja joilta jokamiehen oikeudella kerätään luonnonvaraisia kasvituotteita. Näiden alueiden on täytettävä luomuasetuksen vaatimukset. Menettely lisää mahdollisuuksia jokamiehenoikeudella kerättävien sienten ja marjojen hyödyntämistä kaupallisin tarkoituksiin luomutuotteina. Luomuasetus edellyttää ketjun kaikkien toimijoiden kuulumista valvontaan ja että luonnonvaraisten luomumarjojen tai –sienien myyjällä on sertifikaatti. Kansallisesti on käytössä toimintamalli, jossa kolmas osapuoli selvittää viranomaiselle keruuseen sopivien alueiden käyttöhistorian ja maanomistajan sitoumuksen, jonka jälkeen luonnonalue voidaan liittää valvontaan.

Pykälän 3 momentin mukaan Ruokavirasto toimisi päävastuullisena toimivaltaisena viranomaisena, jollei jäljempänä toisin säädetä, sekä vastaisi myös tietojen vaihdosta ym. komissiolle.

Pykälä vastaisi asiasisällöltään pääosin voimassa olevan lain säännöksiä.

7 §. *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus*. Pykälässä lueteltaisiin Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtävät. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus valvoisi kohdan 1 mukaisesti luonnonmukaisesti tuotettujen maataloustuotteiden tuotantoa, luomuasetuksen liitteessä 1 mainittujen läheisesti maatalouteen liittyvien muiden tuotteiden tuotantoa ja kaupan pitämistä vähittäismyynnissä, kohdan 2 mukaisesti luonnonalueita, jotka valvontajärjestelmään on ilmoittanut luonnonalueen omistaja tai haltija sekä kohdan 3 mukaisesti toimijan maatilalla tuotannon yhteydessä harjoittamaa luonnonmukaisesti tuotettujen jalostamattomien maataloustuotteiden käsittelyä. Jalostamattomalla tuotteella tarkoitettaisiin luomuasetuksen 3 artiklan 71 kohdan mukaisesti elintarvikkeita, jotka eivät ole käyneet läpi jalostamiskäsittelyä, mukaan lukien tuotteet, jotka on esimerkiksi jaettu, ositettu, annosteltu, viipaloitu, leikattu luuttomaksi ja jauhettu massaksi.

Pykälän 2 momentissa luetellaan ne luomuasetuksen kohdat, joissa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimii EU:n lainsäädännössä tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena edellä 6 §:n 3 momentista poiketen. Kaikki nämä kohdat liittyvät elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille 1 momentin mukaan kuuluvien tehtävien hoitamiseen.

Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain säännöksiä.

8 §. *Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto*. Pykälässä ehdotetaan, että nykykäytännön mukaisesti alkoholijuomien ja väkiviinan valmistusta, valmistuttamista, varastointia, kaupan pitämistä ja tukkukauppaa valvoisi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira). Valvira valvoisi 6 §:n 2 momentin 5 kohdassa säädetystä poiketen myös luonnonmukaisesti tuotettujen alkoholijuomien ja väkiviinan maahantuontia ja maastavientiä harjoittavia toimijoita.

Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain säännöksiä.

9 §. *Tulli*. Tullin tämän lain mukaisena tehtävänä olisi nykykäytännön mukaisesti valvoa luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden maahantuontia siten kuin siitä säädetään EU:n luonnonmukaista tuotantoa koskevassa lainsäädännössä. Valvontajärjestelmään kuuluvia maahantuojia valvoo joko Ruokavirasto tai Valvira.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan mahdollisten epäselvyyksien välttämiseksi, että luonnonmukaista tuotantoa koskevien viittausten poistamisesta kolmansista maista tuotavien luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden pakkausmerkinnöistä, mainoksista ja saateasiakirjoista, jos tuotteet eivät täytä tässä laissa tai EU:n lainsäädännössä asetettuja vaatimuksia, päättää nykykäytännön mukaisesti Tulli.

Uutena suoritteena Tulli tekisi maa- ja metsätalousministeriölle esityksen maahantuotiin liittyvän rajatarkastusasemien, muiden valvontapisteiden ja lopullisten määräpaikkojen nimeämisestä sekä nimeämisen keskeyttämisestä tai peruuttamisesta.

Pykälä vastaisi asiasisällöltään pääosin voimassa olevan lain säännöksiä.

10 §. *Valvontasuunnitelmat*. Pykälän 1 momentin mukaan Ruokaviraston olisi laadittava valvonta-asetuksen mukainen monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma. Monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman tarkoituksena on kuvata valtakunnallisesti luonnonmukaisten

tuotteiden valvontaa liittyvien viranomaisjärjestelmien rakenteet ja organisaatiot sekä valvonnan strategiset tavoitteet ja keskeiset toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Ruokavirasto toimisi myös valvonta-asetuksen 109 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna kansallisesta valvontasuunnitelmasta vastaavana elimenä.

Pykälän 2 momentin mukaan Ruokaviraston olisi laadittava monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman lisäksi vuosittainen valvontasuunnitelma elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja Ruokaviraston suorittaman valvonnan järjestämisestä. Valvontasuunnitelmassa tulisi esittää myös valvonnan laadun arviointiperusteet valvontakohteisiin kohdistuneiden tarkastusten sisällön ja määrän, tarkastusten kattavuuden ja riskin perusteella. Valvontasuunnitelman ensisijaisena tavoitteena on ohjata valvontaa ja edistää valvonnan pitkäjänteisyyttä sekä suunnitelmallisuutta.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan nykyisen lain mukaisesti, että myös Valviran tulisi laatia vastaava vuosittainen valvontasuunnitelma harjoittamastaan valvonnasta.

11 §. *Valvonnan arviointi*. Pykälässä ehdotetaan, että Ruokaviraston on samaan tapaan kuin nykyisessä laissa suunnitelmallisesti tehtävä tai teetettävä arvio vuosittaisten valvontasuunnitelmien mukaisen valvonnan yleisestä toteutuksesta sekä seurattava valvontasuunnitelmien noudattamista. Arvioinnin ja seurannan kohteena voi käytännössä olla Ruokaviraston oma, ELY-keskuksien, Valviran ja valtuutettujen tarkastajien valvontatyö.

Valvonta-asetuksen 6 artiklassa todetaan, että toimivaltaisen viranomaisen on toteutettava sisäisiä toiminnan tarkastamisia tai se voi teettää ulkoisia toiminnan tarkastamisia ja viranomaisen on ryhdyttävä asianmukaisiin toimenpiteisiin saatujen tulosten pohjalta.

Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain säännöksiä.

12 §. *Valvonnan tulosten julkaiseminen*. Pykälän mukaan Ruokavirasto julkaisisi internetsivuillaan vuosittain raportit valvonnan toteutumisesta. Henkilötietoja tai salassa pidettäviä tietoja ei kuitenkaan saa julkaista. Virallisen valvonnan luottamuksellisuusvelvoitteista tietojen julkaisemiseen liittyen sekä avoimuudesta säädetään valvonta-asetuksen 8 ja 11 artiklassa.

13 §. *Valtuutettu tarkastaja*. Pykälän mukaan Ruokavirasto voisi kirjallisesti nimetä tarkastajia avustamaan valvonnassa. Tarkastajat toimisivat virkavastuulla Ruokaviraston valvonnassa. Valtuutetut tarkastajat toimisivat viranomaisvalvonnan apuna tarkastus- ja näytteenottotehtävissä. Valtuutetulla tarkastajalla tarkoitettaisiin viranomaisorganisaation ulkopuolisia henkilöitä.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa viranomaiskoneiston ulkopuolelle vain, jos tehtävä annetaan lain nojalla, tehtävän antaminen on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä tehtävän antaminen vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Pykälässä ehdotettu toiminta on edelleen tarkoituksenmukaista siirtää viranomaiskoneiston ulkopuolelle, sillä valtuutettujen tarkastajien käyttäminen tarkastus- ja näytteenottotehtävissä on käytännössä välttämätöntä tarkastus- ja valvontatoiminnan joustavuuden ja tehokkuuden vuoksi. Toiminta saattaa edellyttää ennalta arvaamattomia kiireellisiä toimenpiteitä, toimialueena saattaa olla koko maa ja toiminta voi olla tiukasti aikatauluun sidottua. Viranomaisorganisaation laajentamista kattamaan koko kyseistä toimintaa ei edelleenkään ole pidettävä tarkoituksenmukaisena. Tarkastusten perusteella mahdollisesti tehtävät hallinnolliset päätökset tekee toimeksiannon antanut valvontaviranomainen.

Rikoslain (39/1889) 40 luvun 11 §:n 5 kohdan b alakohdan mukaan julkista valtaa käyttävänä henkilönä pidetään myös sitä henkilöä, joka osallistuu julkista valtaa koskevan päätöksen valmisteluun muun muassa ottamalla näytteitä tai suorittamalla tarkastuksia. Selkeyden vuoksi ehdotettuun 2 momenttiin sisällytettäisiin viittaus, jonka mukaan valtuutettuihin tarkastajiin sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Lisäksi valtuutettuun tarkastajaan sovellettaisiin hallintolain (434/2003), kielilain (423/2003) ja saamen kielilain (1086/2003) sekä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) ja digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019) säännöksiä. Samoin valtuutettuihin tarkastajien toimintaan sovellettaisiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999, julkisuuslaki).

Pykälän 3 momentin mukaan valtuutetut tarkastajat toimisivat Ruokaviraston sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksien valvonnassa suorittaessaan viranomaisvalvontaa varten vaadittavia tarkastuksia. Lisäksi Ruokavirasto vastaisi virallista valvontaa ja muita virallisia toimia suorittavien valtuutettujen tarkastajien koulutuksesta.

Pykälän 4 momentin mukaan valtuutetun tarkastajan tulisi esittää tarvittaessa kirjallinen selvitys tarkastusvaltuudestaan. Kirjallisella selvityksellä tarkoitettaisiin ensisijaisesti tarkastajakorttia ja toissijaisesti Ruokaviraston myöntämää valtuutuspäätöstä. Ruokavirasto vastaisi valtuutettujen tarkastajien pätevyydestä tehtäviinsä. Käytännössä valtuutusten sisältö sekä tarkastajien pätevyysvaatimukset ja muut ehdot voivat vaihdella näytteenoton tai muun siihen verrattavan tehtävän, tarkastajan toimialueen tai sijaintipaikan ja muiden vastaavien tekijöiden mukaan.

Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain säännöksiä.

14 §. *Viranomaisen tarkastusoikeus ja tunnistautumaton näytteenotto*. Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisen tai valtuutetun tarkastajan oikeudesta tehdä virallisen valvonnan edellyttämiä tarkastuksia.

Pykälän 1 momentin mukaan valvontaviranomaisella olisi oikeus valvontaa varten toteuttaa valvontatoimenpiteitä, joista säädetään kansallisessa laissa tai Euroopan unionin lainsäädännössä. Valvontaa varten viranomaisen tulisi päästä viljellyille ja muille alueille, tuotanto-, varasto- ja muihin rakennuksiin ja kuljetusvälineisiin sekä tarkastaa toimijan kirjanpitoa, suorittaa muita tarkastuksia ja ottaa korvauksetta näytteitä tutkimuksia varten. Lisäksi valvontaviranomaisilla ja valtuutetuilla tarkastajilla tulisi olla oikeus, sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään, saada tässä laissa tarkoitettua tarkastusta ja valvontaa varten tarpeelliset tiedot ja asiakirjat toimijalta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa tehtävästä tarkastuksesta. Voimassa olevan lain säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että valvontakohteessa, joka sijaitsee pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa, voitaisiin tehdä tarkastus valvonta-asetuksen 9, 10 ja 14 artiklassa viralliselle valvonnalle asetettujen vaatimusten toteuttamiseksi, jos tarkastuksen tekeminen on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Tarkastuksen saisi tehdä ainoastaan valvontaviranomainen.

Valvonta-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan h alakohdassa säädetään, että viranomaisilla on oltava käytössään oikeudelliset menettelyt, joilla varmistetaan, että henkilöstöllä on pääsy toimijan tiloihin ja mahdollisuus tutustua näiden hallussaan pitämiin asiakirjoihin, jotta se voi suorittaa tehtävänsä asianmukaisesti. Suomessa kotirauha on vahvasti perustuslailla suojattu. Asunto ja

muu vastaava, pitkäaikaiseen asumiseen käytettävä tila, esimerkiksi asuntovaunu, kuuluu perustuslailla suojatun kotirauhan piiriin. Perusoikeuksien rajaamisen edellytyksenä on, että asiasta säädetään lailla ja säännös on tarkkarajainen eikä viranomaisen toimivaltaa voi delegoida. Perusoikeuksien rajaamisen edellytyksiä ovat lisäksi välttämättömyys, hyväksyttävyys ja painava yhteiskunnallinen tarve. Pykälän 2 momentissa toimivalta rajataan valvonta-asetuksen 9, 10 ja 14 artiklassa viralliselle valvonnalle asetettujen vaatimusten toteuttamiseen. Tämä perustelee myös säännöksen välttämättömyyttä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin valvontaviranomaisen näytteenotosta etäviestintävälineiden välityksellä käytävässä kaupassa. Momentin mukaan valvontaviranomainen voisi tunnistautumatta tilata toimijoilta näytteitä etäviestintävälineiden välityksellä myytäväksi tarjottavista luonnonmukaisesti tuotetuista tuotteista. Tällaisia näytteitä voitaisiin käyttää virallisessa valvonnassa. Kun näyte on saatu, toimijalle olisi annettava tieto siitä, että näyte on tilattu virallista valvontaa varten. Säännöstä vastaava säännös on valvonta-asetuksen 36 artiklassa. Artiklan 2 kohdassa säädetään, että kun viranomaisella on näytteet hallussaan, viranomaisen on varmistettava, että toimija, jolta kyseiset näytteet on tilattu, saa tiedot siitä, että näytteet on otettu virallisen valvonnan yhteydessä ja tarpeen mukaan analysoidaan tai testataan virallisen valvonnan tarkoitusta varten ja että toimijalla on oikeus saada omalla kustannuksellaan valvonta-asetuksen 35 artiklan tarkoittama toinen lausunto. Tämä ehdotettu säännös on uusi.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin tarkastajien tarkastusoikeudesta. Momentin mukaan pykälässä säädetyt oikeudet koskisivat myös Euroopan unionin sekä Suomea sitovissa kansainvälisissä sopimuksissa tarkoitettuja tarkastajia. Kansallisen valvontaviranomaisen olisi tarkastuksissa toimittava yhteistyössä tarkastajien kanssa.

15 §. *Viranomaisen tiedonsaantioikeus*. Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisen ja Euroopan unionin tarkastajan oikeudesta saada salassapitosäännösten estämättä valvontaa varten välttämättömiä tietoja valtion ja kunnan viranomaisilta, julkista tehtävää hoitavalta sekä lain mukaisilta toimijoilta ja muilta, joita lain velvoitteet koskevat.

Oikeus saada tietoja toimijoilta ja muilta, joita lain velvoitteet koskevat, koskisi myös valtuutettua tarkastajaa. Valvontaa varten välttämättömät salassa pidettävät tiedot voisivat liittyä esimerkiksi yrityksen liikesalaisuuden piiriin kuuluviin tietoihin. Valvontaviranomaisella olisi myös seuraamusmaksun määräämisen yhteydessä oikeus saada sakkorekisteristä tarvittavat tiedot sen valmistamiseksi, ettei henkilöä ole samasta rikoksesta jo tuomittu sakkorangaistukseen tuomioistuimessa.

16 §. *Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen*. Valvontaviranomainen oikeudesta saada salassapitovelvoitteen estämättä luovuttaa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä suorittaessa saatuja tietoja toiselle viranomaiselle tai kansainväliselle toimielimelle salassapitosäännösten estämättä säädetään ruokahallinnon tietovarannosta annetun lain (/) 8 §:ssä. Lain 8 §:n 1 momentissa säädettään oikeudesta luovuttaa tietoja salassapitosäännösten estämättä Euroopan unionin lainsäädännössä tai Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetulle viranomaiselle tai toimielimelle, jos kyseiset säännökset tai määräykset tätä edellyttävät. Lain 8 §:n 2 momentissa on lisäksi säännös viranomaisen oikeudesta luovuttaa tietyissä tilanteissa ruokahallinnon tietovarannon tietoja toiselle viranomaiselle oma-aloitteisesti salassapitosäännösten estämättä. Säännös perustuu tarpeeseen parantaa harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan edellytyksiä viranomaisyhteistyön ja tietojen vaihdon avulla.

17 §. *Viranomaisen oikeus oma-aloitteisesti luovuttaa tietoja*. Ehdotuksen mukaan valvontaviranomaisilla olisi salassapitovelvoitteen estämättä oikeus oma-aloitteisesti antaa toiminnassaan saamiaan tietoja viranomaisille tai julkista tehtävää hoitavalle, jolla on tehtävänsä vuoksi tarve

saada näitä tietoja, jos tiedot ovat välttämättömiä kyseiselle viranomaiselle 20 §:ssä tarkoitettua valvontajärjestelmään liittämistä ja rekisteröintiä varten taikka 37 §:ssä tarkoitettua toiminnan keskeyttämistä tai lopettamista varten. Säännös mahdollistaisi tehokkaan tietojenvaihdon ja yhteistyön harmaan talouden torjuntaan osallistuvien eri tahojen kanssa tilanteissa, jossa valvontaviranomainen on havainnut esimerkiksi pimeää palkanmaksua tai muita työsuhteisiin liittyviä ongelmia.

Ehdotettu säännös olisi uusi ja vastaa muun muassa voimassa olevassa elintarvikelaissa säädettyä.

18 §. *Virka-apu*. Pykälässä säädettäisiin poliisin ja tullin velvollisuudesta antaa virka-apua. Pykälässä olisi viittaukset poliisilain ja tullilain säännöksiin, joissa virka-avusta säädetään.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

19 §. *Valvontaviranomaisen tunnusnumero*. Luomuasetuksen 52 artikla edellyttää, että valvontaviranomaisten nimistä, yhteystiedoista ja tunnusnumeroista pidetään ajantasaista luetteloa ja julkaistava ne. Näistä säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

20 §. *Koneellinen allekirjoitus*. Pykälässä ehdotetaan, että automaattisen tietojenkäsittelyn avulla tehty päätös sekä asian käsittelyyn liittyvät asiakirjat voitaisiin allekirjoittaa koneellisesti. Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 20 §:n 2 momentin mukaan hallintoviranomaisen toiminnassa syntyneiden asiakirjojen koneellisesta allekirjoittamisesta säädetään erikseen. Koneellisen allekirjoituksen käyttäminen on yksinkertaisempi menettely kuin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 16 §:ssä tarkoitettu asiakirjan sähköinen allekirjoittaminen.

3 luku Luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmä

21 §. *Ilmoittautuminen valvontajärjestelmään*. Toimijan ja toimijaryhmän on ennen luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden saattamista markkinoille, ilmoittauduttava luomuasetuksen mukaiseen valvontajärjestelmään. Tämän johdosta toimijan on tehtävä ilmoitus asianomaiselle valvontaviranomaiselle. Ilmoituksessa annettavien tietojen tulee olla luomuasetuksen 34 artiklan mukaiset toimijalle ja toimijaryhmän osalta luomuasetuksen 34 ja 36 artikloiden mukaiset.

Lisäksi on muistettava, että luomuasetuksen 35 artiklan 2 kohta käytännössä tiukentaa toiminnan aloittamista koskevaa vaatimusta siten, että toimija tai toimijaryhmä ei saa ilmoittautumisesta huolimatta saattaa tuotteita markkinoille ilman toimijalle tai toimijaryhmälle annettua 22 §:n mukaista sertifikaattia.

22 §. *Sertifikaatti*. Pykälän 1 momentissa kuvataan, millä edellytyksillä toimijalle tai toimijaryhmälle on ensimmäisen kerran annettava luomuasetuksen 35 artiklan mukainen sertifikaatti. Sertifikaatin antamisen jälkeen toimija tai toimijaryhmä on liitettävä luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään merkitsemällä toimija tai toimijaryhmä luonnonmukaisen tuotannon rekisteriin. Oikeus käyttää viittausta luonnonmukaiseen tuotantotapaan luomuasetuksessa säädetyin edellytyksin, luonnonmukaisesti tuotetuissa tuotteissa ja niiden mainonnassa alkaa siitä päivästä, jolloin toimijalle tai toimijaryhmälle on annettu sertifikaatti. Oikeus jatkuu siihen päivään asti, jolloin päätös toimijan tai toimijaryhmän poistamisesta valvontajärjestelmästä on tehty, paitsi jos toimijalle tai toimijaryhmälle on annettu tämän lain tai EU:n tämän lain soveltamisalaan kuuluvaan lainsäädäntöön perustuva kielto tai määräys.

Pykälän 2 momentin mukaan toimijasta, toimijaryhmästä tai toiminnasta, joka ei täytä 1 momentin mukaisia edellytyksiä ja jota ei voida liittää valvontajärjestelmään, on asianomaisen valvontaviranomaisen annettava erillinen päätös.

23 §. *Sertifikaattivelvoitteesta vapautettu toimija*. Lähtökohtaisesti kaikkien luonnonmukaisia tuotteita tuottavien, jakelevien, maahantuovien, maastavievien tai varastoivien toimijoiden on ilmoittauduttava valvontaan ja saatava sertifikaatti, ennen luonnonmukaisten tuotteiden saattamista markkinoille. Vaatimus ei koske toimijoita, jotka myyvät valmiiksi pakattuja luomutuotteita suoraan loppukuluttajille. Luomuasetuksen 35 artiklan 8 kohdan mukaan jäsenvaltio voi tietyin edellytyksin vapauttaa 35 artiklan 2 kohdassa säädetystä sertifikaattivelvoitteesta toimijat, jotka myyvät suoraan loppukuluttajalle muita pakkaamattomia luonnonmukaisia tuotteita kuin rehua edellyttäen, että kyseiset toimijat eivät tuota, valmista eivätkä varastoi kyseisiä tuotteita muuten kuin myyntipisteen yhteydessä, eivät tuo kyseisiä tuotteita kolmannesta maasta eivätkä ole antaneet tällaisia toimia kolmannelle osapuolelle alihankintana tehtäväksi. Pykälässä ehdotetaan, että toimija on vapautettu sertifikaattivelvoitteesta edellyttäen, että toimijan vuotuisesta liikevaihdosta pakkaamattomien luonnonmukaisten tuotteiden myynti on enintään 20 000 euroa.

Pykälän 2 momentin mukaan sertifikaattivelvollisuudesta vapautetun toimijan on kuitenkin tehtävä ilmoitus Ruokavirastolle luonnonmukaisen tuotannon rekisteriin merkitsemistä varten luomuasetuksen 34 artiklan mukaisesti.

24 §. *Ilmoitusvelvollisuus*. Toimijan, toimijaryhmän tai sertifikaattivelvoitteesta vapautetun on ehdotetun 1 momentin mukaan ilmoitettava asianomaiselle valvontaviranomaiselle toiminnassa tapahtuneista olennaisista muutoksista sen varmistamiseksi, että valvontaviranomaisella on kaikki tämän lain tai 2 §:ssä tarkoitetun EU:n lainsäädännön edellyttämät virallisen valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot. Ilmoitus on tehtävä esimerkiksi uudesta tuotantosuunnasta tai kokonaan uuden eläinlajin tuotannon aloittamisesta. Asianomaisen valvontaviranomaisen on arvioitava, edellyttääkö toiminnan muutos uutta tarkastusta.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan selvennettäväksi, että sertifikaattivelvoitteesta vapautetun toimijan, jonka pakkaamattomien luonnonmukaisten tuotteiden myynti liikevaihdoltaan ylittää 23 §:n 1 momentissa asetetun 20 000 euron vuosittaisen euromäärän, on tehtävä 21 §:n mukainen ilmoitus asianomaiselle valvontaviranomaiselle valvontajärjestelmään liittymiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin ehdotetun pykälän 3 momentin mukaisesti antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen tekemisestä.

25 §. *Toimijan ja toimijaryhmän valvonta*. Asianomaisen valvontaviranomaisen tulee ehdotetun pykälän 1 momentin mukaisesti tehdä valvontajärjestelmään liitetylle toimijalle ja toimijaryhmälle valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset, siten kuin EU:n lainsäädäntö niitä edellyttää.

Tarkastuksen jälkeen toimijalle tai toimijaryhmälle on pykälän 2 momentin mukaisesti annettava sertifikaatti, jos toiminta täyttää laissa ja lain 2 §:ssä mainitussa EU:n lainsäädännössä asetetut edellytykset. Toiminnasta tai tuotteesta, joka ei täytä säädettyjä vaatimuksia, on asianomaisen valvontaviranomaisen tehtävä erillinen päätös. Toimijaan tai toimijaryhmään voidaan kohdistaa myös tarkastus, joka koostuu pelkästään näytteenotosta, jolloin asiakirjaselvitystä ei tarvitse antaa.

26 §. *Valvontajärjestelmästä eroaminen*. Ehdotetun pykälän mukaan toimijan tai toimijaryhmän, joka haluaa erota luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmästä, on jätettävä tätä

koskeva kirjallinen ilmoitus asianomaiselle valvontaviranomaiselle. Ilmoituksen saamisen jälkeen asianomainen valvontaviranomainen poistaa toimijan tai toimijaryhmän valvontajärjestelmästä.

27 §. *Rekisteriin liittyvät vastuut*. Luonnonmukaisesta tuotannosta pidetään rekisteriä. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan luonnonmukaisen tuotannon rekisteriin sovelletaan ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia, jollei jäljempänä toisin säädetä. Ruokahallinnon tietovarannoista annetun lain 5:ssä säädetään rekisteriin liittyvistä vastuista ja rekisterinpitäjistä. Sen mukaan Ruokavirasto, aluehallintovirastot, ELY-keskukset ja kunnat olisivat ruokahallinnon tietovarannon rekisterien yhteisrekisterinpitäjiä.

Tämän lain 7 §:ssä tarkoitettujen tehtävien osalta rekisterinpitäjä on kuitenkin Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Rekisteriä pidetään tällöin alkoholilain 66 §:n nojalla.

28 §. *Luonnonmukaisen tuotannon rekisteri*. Luonnonmukaisen tuotannon rekisteriin merkittäisiin toimijoiden ja toimijaryhmien sekä valvottavien kohteiden tunnistetiedot, suoritetut tarkastukset ja annetut sertifikaatit sekä muut vastaavat tämän lain ja EU:n lainsäädännön ja valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot.

Ehdotetun pykälän 1 momentti koskee toimijoita ja vastaa pääosin sisällöltään nykyistä lakia. Momentin 3 kohtaa tuotantopaikat ja yksiköt, joissa toiminta tapahtuu, tulee käyttää myös luonnonvaraisten kasvituotteiden keruun osalta kuvaamaan hyväksyttyjä keruualueita ajantasaisen kartta-aineiston avulla, silloin kun alueen on selvittänyt muu kuin alueen omistaja tai haltija ja jos niitä ei muuten voida yksilöidä riittävällä tarkkuudella. Lisäksi ehdotetun 1 momentin 3 kohdan mukaisesti ne vähittäiskaupan yksiköt, joissa toiminta tapahtuu, voidaan rekisteröidä toimijan yhteisötunnuksen alaisuuteen, siten kuin luomuasetuksen 3 artiklan 12 kohdassa toimija on määritelty.

Ehdotetun pykälän 2 momentti koskee toimijaryhmää ja se on uusi. Toimijaryhmän on oltava luomuasetuksen 36 artiklan mukaan oikeushenkilö eikä rekisteriin merkitä sen jäseniä eikä tietoa valvontakohteista. Muutoin rekisterin sisältö vastaa toimijarekisteriä.

Ehdotetun pykälän 3 momentti koskee sertifikaattivelvoitteesta vapautettua toimijaa. Rekisteriin merkitään valvontaa varten ne tiedot, jotka sertifikaattivelvollisuudesta vapautettu toimija on ehdotetun lain 22 §:n 2 momentin perusteella velvollinen ilmoittamaan.

Toimijaa tai toimijaryhmää koskevat rekisteritiedot poistetaan ehdotetun pykälän 4 momentin mukaisesti rekisteristä viimeistään viiden vuoden kuluttua siitä, kun toimija on poistettu valvontajärjestelmästä. Lisäksi pykälän 5 momentissa todetaan, että henkilötietojen käsittelystä säädetään 1 momentin 11 kohdassa mainitussa asetuksessa, tietosuojalaissa (1050/2018) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa.

29 §. *Rekisterin lisäysaineiston ja eläinten saatavuudesta*. Ehdotetun pykälän mukaan Ruokavirasto pitäisi lisäysaineistorekisteriä saatavilla olevasta luonnonmukaisen ja siirtymävaiheen lisäysaineistosta, siten kuin luomuasetuksen 26 artiklassa säädetään. Saman menettelyn mukaisesti pidetään rekisteriä luonnonmukaisten eläinten ja luonnonmukaisesti vesiviljeltyjen poikasten saatavuudesta markkinoilla siten kuin siitä luomuasetuksen 26 artiklan 2 ja 3 kohdassa säädetään.

30 §. *Ajantasainen luettelo toimijoista ja sertifikaatti*. Pykälän mukaan Ruokaviraston tulee julkaista ajantasainen luettelo toimijoista ja sertifikaateista, siten kuin luomuasetuksen 26 artiklassa säädetään. Valvira julkaisee vastaavasti ajantasaiset tiedot valvomiensa toimijoiden osalta.

Ajantasaisen luettelon ja sertifikaatin julkaisu on nykykäytännön mukaista.

4 luku Luonnonmukainen tuotanto eräissä tapauksissa

31 §. *Yksityiskohtainen kansallinen tuotantosääntö*. Luomuasetuksen 20 artiklan edellytysten täyttyessä Ruokaviraston voisi pykälän mukaisesti hyväksyä yksityiskohtaisen kansallisen tuotantosäännön tietylle eläinlajille tai eläinlajiryhmälle. Hyväksyttyä yksityistä tuotantoehtoa valvotaan tämän lain mukaisessa valvontajärjestelmässä.

32 §. *Luonnonkatastrofin toteaminen ja poikkeukselliset tuotantosäännöt*. Ruokavirasto voisi pykälän mukaan myöntää luomuasetuksessa vahvistettuihin tuotantosääntöihin poikkeuksia rajoitetuksi ajaksi luomuasetuksen 22 artiklan 2 kohdan mukaisesti, jos Ruokavirasto on virallisella päätöksellä todennut luomuasetuksen 22 artiklassa tarkoitetun luonnonkatastrofin. Poikkeuksellisen tuotantosäännön ajallisesti rajoitettu soveltaminen koskee tavallisimmin yksittäistä viljelijää, kuten kuivuuden tai sateiden takia kokonaan menetettyä rehusatoa. Päätöksenteon riittävän nopeuden ja poikkeuksen hallinnollisen toteutuksen joustavuuden ja toisaalta alueellisen tasapuolisuuden toteutumisen arvioidaan toteutuvan parhaiten Ruokavirastossa.

Ruokaviraston on välittömästi ilmoitettava myöntämänsä poikkeukset käyttäen komission käyttöön ottamaa sähköistä järjestelmää (EU 2020/2146).

33 §. *Tilapäinen ainesosalupa*. Pykälässä Ruokavirasto voisi luomuasetuksen 25 artiklan mukaisesti toimijan pyynnöstä myöntää tilapäisesti luvan muiden kuin luonnonmukaista alkuperää olevien ainesosien käytölle luonnonmukaisten jalostettujen elintarvikkeiden tuotannossa. Lupa muiden kuin luonnonmukaisten maatalousperäisten ainesosien käytölle luonnonmukaisten jalostettujen elintarvikkeiden tuotannossa voi luomuasetuksen mukaan olla voimassa enintään kuuden kuukauden ajan. Jäsenvaltio voi lupaa kahdesti kulloinkin enintään kuuden kuukauden ajaksi, edellyttäen että yksikään muu jäsenvaltio ei vastusta asiaa. Kyseinen lupa koskee kaikkia asianomaisen jäsenvaltion toimijoita.

Pykälän 2 momentin mukaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi vastaavasti toimijan pyynnöstä myöntää tilapäisesti luvan muiden kuin luonnonmukaista alkuperää olevien ainesosien käytölle luonnonmukaisten alkoholiluomien valmistuksessa.

Pykälän 3 momentin mukaan Ruokavirasto tekee luomuasetuksen 25 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen luonnonmukaisten jalostettujen elintarvikkeiden tuotannon osalta ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto alkoholijuomien valmistuksen osalta.

34 §. *Tarkemmat säännökset*. EU:n lainsäädäntöön oleellisena osana kuuluvat tuotantosäännöt muuttuvat jatkuvasti, mutta tuotantosääntöjä koskevat muutokset ovat luonteeltaan teknisiä. Pykälässä ehdotetaan, siltä osin kuin EU:n lainsäädännön täytäntöönpano sitä edellyttää, että maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä, jotka voivat koskea tuotantoa, käsittelyä, merkitsemistä, markkinointia, maastavientiä, maahantuontia, varastointia, valmistusta ja kuljetusta. Näitä ovat esimerkiksi mehiläishoitoon sopimattomien alueiden määrittely ja siipikarjatarhojen tyhjillään pitoa koskevat vaatimukset.

Pykälän 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä EU:n lainsäädännössä jäsenvaltioiden päätettäväksi jätetyistä teknisistä yksityiskohdista ja seikoista.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

5 luku Hallinnolliset pakkokeinot ja seuraamukset

35 §. *Määräys ja kielto*. Ehdotetun pykälän 1 momentissa viitattaisiin valvonta-asetuksen määrittelemiin toimenpiteisiin, joita asianomainen valvontaviranomaisen voisi käyttää, jos toimija ei ole noudattanut lainsäädännön vaatimuksia. Valvonta-asetus sisältää varsin kattavat ja yksityiskohtaiset säännökset valvontaviranomaisen toimenpiteistä ja toimivaltuuksista säännösten noudattamatta jättämisen johdosta. Asetuksen 138 artiklan 2 kohta sisältää kaikkiaan 11 kohdan (alakohdat a—k) luettelon soveltuvista toimenpiteistä. Ehkä merkittävimpiä niistä ovat tavaroiden markkinoille saattamisen rajoittaminen tai kieltäminen (d alakohta), tavaroiden tuhoaminen (g alakohta), toimijan yrityksen sulkeminen tarvittavan pituiseksi ajaksi (h alakohta), toimijan toiminnan keskeyttäminen kokonaan tai osittain ja tarvittaessa sen hallinnoimien tai käyttämien internetsivustojen sulkeminen tarvittavan pituiseksi ajanjaksoksi (i alakohta), laitoksen ja maatilan rekisteröinnin tai hyväksynnän peruuttaminen tai voimassaolon keskeyttäminen (j alakohta). Kohdan luettelo ei ole tyhjentävä. Muutkin toimenpiteet ovat mahdollisia. Mahdollisina muina toimenpiteinä ehdotukseen on lisätty jäljempänä 37 §:ssä seuraamusmaksu sekä 39 §:ssä uhkasakko.

Toimenpiteiden valintaan vaikuttaisi muun muassa se, millaisesta säännösten noudattamatta jättämisestä kulloinkin olisi kyse. Asianomaisen valvontaviranomaisen harkintaan jäisi sen arvioiminen, millaisia toimenpiteitä luomuasetuksen vastainen toiminta edellyttää. Asianomaisen valvontaviranomaisen olisi kyettävä osoittamaan valittujen toimenpiteiden asianmukaisuus ja oikeasuhtaisuus.

Ennen toimenpiteiden määräämistä asianomaisen valvontaviranomaisen olisi ensin valvonta-asetuksen 137 artiklan mukaisesti tutkittava asia, jos epäillään säännösten noudattamatta jättämistä. Epäilyn vahvistamiseksi tai poistamiseksi tavaroihin ja toimijaan kohdistetaan tarvittaessa tehostettua virallista valvontaa tai tapauksen mukaan tavarat voidaan virallisesti pidättää. Virallinen pidättäminen on määritelty 3 artiklan kohdassa 47. Asian selvittämisvelvollisuus on myös hallintolain hyvän hallinnon periaatteiden mukainen.

Pykälän 2 momentin mukaisesti määräystä tai kieltoa on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen kiellä valvontaviranomaisen päätöksen täytäntöönpanoa tai määrää sitä keskeytettäväksi.

36 §. *Valvontajärjestelmään liitetyn toiminnan keskeyttäminen tai lopettaminen*. Pykälässä säädettäisiin, että valvontaviranomainen voi keskeyttää tai lopettaa kokonaan tai osittain valvontajärjestelmään liitetyn toiminnan, jos toiminta on oleellisesti tämän lain tai tämän lain 2 §:ssä mainitun EU:n lainsäädännön vastaista eikä toimija ole noudattanut valvontaviranomaisen 35 §:n nojalla antamaa määräystä tai kieltoa. Toiminnan keskeyttämistä tai lopettamista koskeva päätös voitaisiin antaa vain, jos epäkohta jatkuu tai toistuu taikka kyseessä on tahallinen teko.

Toiminnan keskeyttämistä tai lopettamista koskevaa määräystä tulee muutoksenhausta huolimatta noudattaa, jollei muutoksenhakuviranomainen kiellä valvontaviranomaisen päätöksen täytäntöönpanoa tai määrää sitä keskeytettäväksi. Toiminnan keskeyttämistä koskeva päätös on voimassa, kunnes valvontaviranomainen toteaa, että keskeyttämisen perusteena olevat epäkohdat on korjattu.

37 §. *Seuraamusmaksu*. Valvonta-asetuksen 139 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä asetuksen rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet, joilla varmistetaan, että ne pannaan täytäntöön. Säädettyjen seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Mainitun artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on

varmistettava, että valvonta-asetuksen ja sen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen sääntöjen rikkomisiin, joita tehdään petollisten tai vilpillisten käytäntöjen avulla, sovellettavissa taloudellisissa seuraamuksissa otetaan huomioon kansallisen lainsäädännön mukaisesti vähintään joko toimijalle koituva taloudellinen hyöty tai tapauksen mukaan prosenttiosuus toimijan liikevaihdosta.

Pykälän 1 momentissa yksilöitäisiin ne velvollisuudet, joiden rikkomisesta seuraamusmaksu voitaisiin määrätä. Ehdotetun maksun soveltamisen piiriin tulisi laiminlyöntejä, joiden toteen näyttäminen olisi yksinkertaista eikä vaatisi tutkinnallisia toimia. Asianomainen valvontaviranomainen voisi määrätä seuraamusmaksun esimerkiksi, kun lain 36 §:ssä säädettyä määräystä pidetään riittämättöminä. Seuraamusmaksu voitaisiin määrätä silloin, jos toimijan tuottamus on ollut vähäisempää kuin 40 §:ssä säädetyn luonnonmukaista tuotantoa säännösten rikkomisen edellyttämä tahallisuus tai törkeä tuottamus. Seuraamusmaksun suuruudeksi ehdotetaan vähintään 300 ja enintään 5 000 euroa, mikä on jonkin verran korkeampi kuin esimerkiksi kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) mukainen laiminlyöntimaksu (300 – 1 000 euroa). Maksun suuruudella pyritään erityisesti seuraamuksen ennalta ehkäisevään vaikutukseen.

Asianomainen valvontaviranomainen voisi pykälän 1 momentin nojalla määrätä seuraamusmaksun, jos toimija tai toimijaryhmä harjoittaa ehdotetussa laissa tarkoitettua toimintaa ilmoittautumatta valvontajärjestelmään tai harjoittaa toimintaa, jota ei ole merkitty sertifikaattiin, jos sertifikaattivelvoitteesta vapautettu laiminlyö ilmoituksen tekemisen, jos toimija, toimijaryhmä tai sertifikaattivelvoitteesta vapautettu laiminlyö velvollisuuden ilmoittaa toiminnassa tapahtuneista olennaisista muutoksista, jos sertifikaattivelvoitteesta vapautettu ei toistuvista kehotuksista huolimatta tee ilmoitusta valvontajärjestelmään liittymisestä, jos toimija tai toimijaryhmä käyttää luomuasetuksen vastaisia ilmaisuja tai jos toimija tai toimijaryhmä ei noudata valvontaviranomaisen mukaista määräystä tavaroiden käsittelystä, etikettien muuttamisesta tai kuluttajille annettavista korjaavista tiedoista.

Seuraamusmaksuilla pystyttäisiin puuttumaan yleisimpiin puutteisiin tai menettelyihin, joita valvonnassa havaitaan. Kaikkien puutteiden osalta ei seuraamusmaksua kuitenkaan määrättäisi vaan hallinnollisen seuraamuksen käyttöön vaikuttaisi käytännössä toimijan menettelyn vakavuus, tahallisuus ja toistuvuus. Tarkoitus on, että hallinnollisen seuraamusmaksun piiriin kuuluisi vain sellaisia laiminlyöntejä, joiden toteennäyttäminen olisi yksinkertaista eikä vaatisi tutkinnallisia toimenpiteitä. Kyse olisi vähäisinä pidettävistä rikkomuksista tai laiminlyönneistä. Hyvän hallinnon asettamien suhteellisuus- ja muiden vaatimusten sekä oikeusturvan vaatimusten olisi täytyttävä maksun määräämisessä. Seuraamusmaksua koskevasta päätöksestä olisi oikeus valittaa ja asianosaisella olisi oikeus tulla kuulluksi ennen sen maksun määräämistä. Valvontaviranomaisen määräämä seuraamusmaksu olisi täytäntöönpanokelpoinen vain lainvoimaisena.

Pykälän 2 momentin mukaan seuraamusmaksun suuruutta arvioitaessa oli otettava huomioon menettelyn laatu, vahingollisuus ja toistuvuus. Maksu voitaisiin jättää määräämättä tai määrätä maksettavaksi vähimmäismäärää pienempänä, jos tekoa voidaan pitää vähäisenä ja maksun määräämättä jättäminen tai määrääminen vähimmäismäärää pienempänä on kohtuullista laiminlyönnin laatu, toistuvuus, suunnitelmallisuus ja muut olosuhteet huomioon ottaen. Seuraamusmaksua ei myöskään olisi välttämätöntä määrätä tapauksissa, joissa rehu määrätään hävitettäväksi, mistä jo aiheutuu tuojalle merkittävää taloudellista tappiota. Koska kyseessä on hallinnollinen seuraamusmaksu, tulee maksun suuruuden määrittämisessä huomioida seuraamuksen rangaistusluonteisuus ja ennaltaehkäisevä vaikutus. Seuraamusmaksu määrättäisiin maksettavaksi valtiolle.

Pykälän 3 momentti sisältäisi kaksoisrangaistavuuden kieltoa koskevan säännöksen, jonka mukaan samasta teosta ei voisi määrätä useampia rangaistusluonteisia seuraamuksia. Kielto kattaisi myös samaa tekoa koskevat rangaistusluonteiset hallinnolliset seuraamukset. Seuraamusmaksua ei saisi määrätä luonnolliselle henkilölle, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa tai jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio. Jos seuraamusmaksu on määrätty luonnolliselle henkilölle, samasta teosta ei saa tuomita tuomioistuimessa rangaistusta. Lakiin ehdotetun viranomaisten tiedonsaantioikeutta koskevan säännöksen nojalla valvontaviranomaisella olisi oikeus saada sakkorekisteristä tarvittavat tiedot sen varmistamiseksi, ettei henkilöä ole samasta rikoksesta jo tuomittu sakkorangaistukseen tuomioistuimessa. Tiedonsaantioikeus on tarpeen kaksoisrangaistavuuden kiellon noudattamisen varmistamiseksi ennen hallinnollisen sakon määräämistä. Sakkorekisteritietojen varmistaminen ennen sakon määräämistä olisi myös sen toimijan etu, jolle seuraamusmaksua ollaan määräämässä.

Pykälän 4 momentin mukaan seuraamusmaksua ei saisi määrätä, jos teosta on kulunut yli vuosi. Monessa valvontakohteessa tarkastus toimitetaan kerran vuodessa, joten vuotta lyhyempi aika johtaisi monessa tapauksessa siihen, että laiminlyönti huomataan liian myöhään, eikä seuraamusmaksua enää voisi määrätä. Seuraamusmaksu vanhenee viiden vuoden kuluttua seuraamusmaksua koskevan lainvoimaisen ratkaisun antamispäivästä. Maksuvelvollisen luonnollisen henkilön kuollessa seuraamusmaksu raukeaisi. Maksuvelvollisuus kohdistuisi näin vain maksuvelvolliseen, jonka laiminlyöntiin seuraamus kohdistuu, eikä velvollisuus siirry hänen oikeudenomistajilleen.

Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta ehdotetaan säädettäväksi sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002). Tämän vuoksi kyseistä lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen 1 §:n soveltamisalaan lisättäisiin rehuvalvonnan seuraamusmaksu. Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta vastaisi Oikeusrekisterikeskus, jolla on vastaavia täytäntöönpanotehtäviä. Päätöksen täytäntöönpanokelpoisuuden osalta noudatettaisiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) säännöksiä. Seuraamusmaksusta ei perittäisi korkoa.

Ehdotettu säännös on uusi.

38 §. *Internetsivustojen sulkeminen.* Pykälässä säädettäisiin Ruokaviraston mahdollisuudesta määrätä internetsivusto tai sen osa suljettavaksi, jos sen välityksellä myytäväksi tarjottava luonnonmukaisesti tuotettu tuote tai siitä annetut tiedot taikka toimijasta annetut tiedot ovat sellaiset, että ne johtavat luonnonmukaisesti tuotetun tuotteen ostajaa olennaisesti harhaan tai ovat muulla tavalla olennaisesti luonnonmukaisesti tuotettuja tuotteita koskevan säännöksen vastaisia. Internetsivuston sulkeminen toteutettaisiin suhteellisuusperiaatetta noudattaen pyrkimällä rajoituksen oikeasuhtaisuuteen soveltamalla pakkokeinoa porrastetusti, eli määräämällä suljettavaksi ensisijaisesti vain haitallista tuotetta tai virheellistä tietoa tarjoava sivuston osa tai alasivu. Ruokavirasto voisi saada tarvittavia tietoja internetsivuston kautta myytäväksi tarjottavista rehuista esimerkiksi 14 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tunnistautumattomalla näytteenotolla. Ruokavirasto voisi määrätä internetsivuston tai sen osan suljettavaksi esimerkiksi silloin, kun myytävä luonnonmukaisesti tuotettu tuote sisältää muuntogeenisiä aineksia tai siinä on ainesosia, joita ei ole luonnonmukaisessa tuotannossa käytettäväksi hyväksytty. Sivusto voitaisiin määrätä suljettavaksi myös silloin, kun sivu sisältää lääkinnällisiä tai muita terveyteen liittyviä väittämiä tai muutoin harhaanjohtavia väittämiä. Määräys sivuston tai sen osan sulkemiseksi annettaisiin vasta, jos viranomaisen määräystä korjata epäkohta ei ole noudatettu.

Määräys internetsivuston sulkemisesta voitaisiin antaa väliaikaisena asian selvittämisen tai epäkohdan korjaamisen ajaksi. Väliaikainen sulkeminen olisi voimassa, kunnes Ruokavirasto antaa asiassa lopullisen ratkaisunsa. Ehdotettu säännös on uusi.

Valvonta-asetuksen 138 artiklassa säädetään todettuun säädösten noudattamatta jättämiseen liittyvistä toimista. Valvontaviranomaisen on ryhdyttävä asianmukaisiin toimiin, joista mainitaan esimerkkejä 138 artiklan 2 kohdassa. Yksi mainittu toimenpide on määräyksen antaminen toimijan hallinnoimien tai käyttämien internetsivustojen sulkemisesta tarvittavan pituiseksi ajaksi.

39 §. *Uhkasakko*. Pykälän mukaan valvontaviranomainen voisi tehostaa tämän lain nojalla annettua määräystä tai kieltoa uhkasakolla. Uhkasakosta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

40 §. *Luonnonmukaista tuotantoa koskevien säännösten rikkominen.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan lueteltaviksi ne teot, joista voi ehdotettavan lain mukaisesti tuomita luonnonmukaista tuotantoa koskevien säännösten rikkomuksesta sakkoon, jos rikkomus ei ole jonkin muun lainsäädännön mukaan ankarammin tuomittava. Tällainen muualla säädetty ankarammin rangaistava teko voi olla esimerkiksi rikoslain 48 luvun 1 §:n mukainen ympäristörikos. Teosta voitaisiin jättää tuomitsematta myös, jos laiminlyöntiä tai siitä aiheutunutta vaaraa voidaan pitää vähäisenä tai jos samasta teosta on tuomittu maksettavaksi uhkasakko.

Tekijänä rikkomuksessa voisi olla toimija tai toimijaryhmä ja tunnusmerkistön mukainen teko voitaisiin tehdä joko tahallisesti tai törkeästä huolimattomuudesta. Teon huolimattomuusarvioinnissa tulisi ottaa huomioon erityisesti arvioitavana olevan toiminnan laatu.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

41 §. *Valtion viranomaisten suoritteista perittävät maksut*. Ehdotetun 1 momentin mukaan virallisesta valvonnasta perittäisiin pääsääntöisesti maksu. Valvonta-asetuksen 79 artiklassa säädetään maksujen perusteista rajatarkastusasemilla ja muissa tuonnin valvontapisteissä. Eläinperäisten luomurehujen osalta maksuja voitaisiin periä kustannusvastaavasti tai asetuksen IV luvussa säädetyn mukaisesti. Tämän lisäksi maksuja tulisi periä kustannusvastaavasti asetuksen 47 artiklan 1 kohdan d, e ja f alakohdissa tarkoitettujen luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden virallisesta valvonnasta tuonnin yhteydessä. Lisäksi 79 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaan virallisesta valvonnasta, jota ei alun perin suunniteltu ja joka i) kohdan mukaan on ollut tarpeen valvonta-asetuksen mukaisesti suoritetun virallisen valvonnan yhteydessä havaitun saman toimijan säännösten noudattamatta jättämistä koskevan tapauksen vuoksi; ja ii) kohdan mukaan on suoritettu säännösten noudattamatta jättämistä koskeva tapauksen laajuuden ja vaikutusten arvioimiseksi tai sen todentamiseksi, että tällainen todettu säännösten noudattamatta jättäminen on korjattu.

Valvonta-asetuksen 80 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat periä muitakin kuin 79 artiklassa tarkoitettuja maksuja kattaakseen virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista aiheutuvat kustannukset, paitsi jos se on kielletty 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen sääntöjen kattamilla aloilla sovellettavien säännösten nojalla. Valvonta-asetuksen 82 artiklassa säädetään maksujen laskentaperusteista. Artikla koskee vain pakollisia maksuja. Tämän vuoksi 80 artiklan mukaisten muiden maksujen laskentaperuste menisi valtion maksuperustelain (150/1992) mukaan. Maksuperustelain 8 §:n 2 momentissa säädetään perusteet viranomaismaksuille. Valvonnasta perittävän maksun suuruuden tulee vastata valvontakohteen tarkastamisesta valtiolle aiheutuvaa kokonaiskustannusta eli omakustannusarvoa.

Pykälän 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valvonta-asetuksen 79—82 artiklassa tarkoitetuista järjestelyistä ja maksu-

jen suuruuden määräämisestä. Valvonta-asetuksen mainituissa artikloissa on kansallisesti mahdollisuuksia päättää periä tietyin edellytyksin pienempiä määriä maksuja ja päättää muistakin kuin pakollisista maksuista.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

42 §. *Muutoksenhaku.* Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta ehdotetun lain nojalla tehtyihin päätöksiin. Valtion viranomaisen tekemän päätöksen ensisijaisena muutoksen hakukeinona olisi oikaisuvaatimus. Oikaisuvaatimuksesta on säädetty hallintolaissa (434/2003). Poikkeuksen oikaisuvaatimukseen pykälässä lueteltuihin viranomaisen päätöksiin ei kuitenkaan vaadittaisi oikaisua, vaan 36 §:ssä tarkoitettuun päätökseen toiminnan keskeyttämisestä tai lopettamisesta voisi hakea muutosta valittamalla suoraan hallintotuomioistuimeen. Kaksivaiheisesta muutoksenhausta on katsottu parhaaksi poiketa, koska toiminnan keskeyttämistä tai lopettamista koskeva päätös voitaisiin antaa vain, jos epäkohta jatkuu tai toistuu taikka kyseessä on tahallinen teko. Hallintovalituksesta säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta valtion viranomaisen määräämään maksuun, jonka osalta viitattaisiin valtion maksuperustelakiin (150/1992).

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta Tullin tekemään päätökseen, jonka osalta viitattaisiin tullilakiin (304/2016).

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta uhkasakkoon, jonka osalta viitattaisiin uhkasakkolakiin.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

43 §. *Rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaaminen*. Pykälässä säädettäisiin valvonta-asetuksen 140 artiklassa tarkoitetusta säännösten rikkomisesta ilmoittajien suojelusta. Vastaavaa säännöstä ei sisälly voimassaolevaan lakiin. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että valvontaviranomaisilla on käytössään vaikuttavat järjestelyt, joilla voidaan ilmoittaa asetuksen todellisista ja mahdollisista rikkomisista. Järjestelyihin on artiklan 2 kohdan mukaan sisällyttävä ainakin menettelyt ilmoitusten vastaanottamista ja niihin liittyviä jatkotoimia varten (a alakohta), rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden asianmukainen suojelu kostotoimilta, syrjinnältä tai muun tyyppiseltä epäoikeudenmukaiselta kohtelulta (b alakohta) sekä rikkomisesta ilmoittavan henkilön henkilötietojen suoja unionin ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti (c alakohta).

Valvonta-asetuksen johdantokappaleen 91 mukaan kenen tahansa henkilön olisi voitava tuoda valvontaviranomaisten tietoon uusia tietoja, jotka auttavat näitä säännösten rikkomisten havaitsemisessa ja seuraamusten määräämisessä tapauksissa, joissa on rikottu kyseistä asetusta ja sen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja sääntöjä. Johdantokappaleessa todetaan edelleen, että ilmiannot voivat jäädä tekemättä selkeiden menettelyjen puuttumisen vuoksi tai vastatoimien pelossa.

Säännösten rikkomisesta ilmoittajien henkilöllisyyden suojaamiseen liittyvät myös eräät julkisuuslain säännökset. Lain 24 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan salassa pidettäviä ovat kanteluasiakirjat ennen asian ratkaisua, jos tiedon antaminen niistä vaikeuttaisi asian selvittämistä tai ilman painavaa syytä olisi omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä asiaan osalliselle. Lisäksi mainitun pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan tarkastus- ja valvontaviranomaisille tehdyt ilmoitukset rikoksesta ovat salassa pidettäviä, kunnes asia on ollut esillä tuomioistuimen

istunnossa taikka kun syyttäjä on päättänyt jättää syytteen nostamatta tai kun asia on jätetty sikseen, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vaaranna rikoksen selvittämistä tai ilman painavaa syytä aiheuta asiaan osalliselle vahinkoa tai kärsimystä tai estä tuomioistuinta käyttämästä oikeuttaan määrätä asiakirjojen salassapidosta oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain (370/2007) mukaan.

Ehdotettu säännös olisi henkilöllisyyden suojaamisen osalta mainittuja säännöksiä kattavampi, sillä se koskisi ilmoituksia sellaisistakin säännöstenvastaisuuksista, jota ei vielä ilmoituksen tekovaiheessa voida yhdistää tiettyyn rikosoikeudelliseen kriminalisointisäännökseen tai jota ei ole lainkaan kriminalisoitu. Valvonta-asetuksen 140 artiklan tarkoituksen toteuttamisen voidaan katsoa perustelevan ehdotettua kattavampaa henkilötietojen suojelua.

Ehdotetun säännöksen mukaan ilmoittajan henkilöllisyyden salaamisen edellytyksenä olisi, että henkilöllisyyden paljastumisen arvioitaisiin aiheuttavan haittaa ilmoittajalle. Haitta voisi liittyä esimerkiksi siihen, että ilmoittaja on erityisessä suhteessa ilmoituksen kohteena olevaan tahoon. Ilmoittajan oma käsitys haitan aiheutumisesta ei yksinään riittäisi säännöksessä tarkoitetun salassapitoperusteen soveltamiseen. Nyt ehdotettu säännös ei kuitenkaan suojaisi ilmoituksen tekijää mahdollisessa oikeudenkäynnissä esimerkiksi todistajana.

Rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaamisesta säädetään tällä hetkellä myös esimerkiksi tietosuojalain 36 §:ssä, Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 71 a §:ssä sekä elintarvikelain 23/2006 80 a §:ssä. Lisäksi ilmoituskanavista, joiden kautta voidaan raportoida lain rikkomisista (engl. whistleblowing) säädetään esimerkiksi luottolaitoksille luottolaitostoiminnasta annetun lain (610/2014) 7 luvun 6 §:n nojalla, vakuutusyhtiöille vakuutusyhtiölain (521/2008) 6 luvun 17 a §:n nojalla sekä arvopaperimarkkinalain muuttamisesta annetun lain (519/2016) 3 §:n nojalla.

Rikkomuksen ilmoittajan henkilöllisyyden salaaminen on luonteeltaan tarkkaan rajattuihin tilanteisiin kohdistuvaa sääntelyä. Kyse ei siten ole yleisesti sovellettavaksi tulevasta salassapitoperusteesta, vaan tiukasti valvonta-asetukseen rajoittuvasta salassapitoperusteesta. Kyseisestä salassapitoperusteesta on näin ollen tarkoituksenmukaista säätää ehdotetussa laissa, vaikka salassapitoperusteita koskevan sääntelyn pääsääntönä onkin säännösten keskittäminen julkisuuslakiin. Tämä on myös yhdenmukaista muun niin sanotun whistleblowing-sääntelyn kanssa.

Ehdotettu säännös on uusi.

44 §. *Voimaantulo*. Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta.

45 §. *Siirtymäsäännös*. Pykälän 1 momentin mukaan Ruokaviraston ennen tämän lain voimaantuloa luonnonmukaisen tuotannon valvontaan valtuuttamat tarkastajat voivat toimia ehdotetun lain 13 §:ssä tarkoitettuina valtuutettuina tarkastajina ilman eri valtuutusta.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että toimija, joka on hyväksytty ennen tämän lain voimaantuloa luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään, siirretään tämän lain 3 luvussa tarkoitettuun valvontajärjestelmään.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että toimijalle ennen ehdotetun lain voimaantuloa myönnetyt luvat ovat voimassa niissä annetun määräajan tai enintään vuoden 2022 loppuun. Lisäksi luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään liittymistä koskeva hakemus, joka on jätetty viranomaiselle ennen tämän lain voimaantuloa, ja muut vireillä olevat asiat on siirrettävä käsiteltäviksi tämän lain mukaisesti. Ehdotus ei muuta nykyisiä käytäntöjä. Tavoitteena on selkeyttää kysymystä sovellettavasta lainsäädännöstä.

7.2 Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

1 §. *Lain soveltamisala*. Eri lakien nojalla määrättävien laiminlyönti- ja seuraamusmaksujen täytäntöönpanosta huolehtii Oikeusrekisterikeskus sakon täytäntöönpanosta säädettyä menettelyä noudattaen. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että luonnonmukaisen tuotannon järjestämisestä annetun lain 37 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu pannaan täytäntöön sakon täytäntöönpanosta annetun lain mukaisessa järjestyksessä.

Sakon täytäntöönpanosta annetun lain 4 §:n mukaan maksun määrääjän ja muutoksenhakutuomioistuimen tulee ilmoittaa päätöksestään Oikeusrekisterikeskukselle, jolla on mahdollisuus myöntää maksuaikaa mainitun lain 14—18 §:n nojalla.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Lakiehdotukseen ei sisälly uutta asetuksenantovaltuutta. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään esitetyn 19 §:n mukaisesti luomuasetuksen 52 artiklan mukaisista valvontaviranomaisten nimistä, yhteystiedoista ja tunnusnumeroista, annettaisiin tarvittaessa tarkempia säännöksiä esitetyn 24 §:n mukaan ilmoituksen tekemisestä sekä esitetyn 41 §:n mukaan valvonta-asetuksen 79—82 artiklan mukaisista kansallisista järjestelyistä ja maksujen suuruuden määräämisestä.

Lisäksi voimassa olevan luonnonmukaisesta tuotannon valvonnasta annetun lain 31 §:ään sisältyy asetuksenantovaltuus, jonka mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan säätää luonnonmukaista tuotantoa koskevia säännöksiä, jotka koskevat tuotantoa, käsittelyä, merkitsemistä, markkinointia, maastavientiä, maahantuontia, varastointia, valmistusta ja kuljetusta. Valtuuden nojalla ei ole annettu asetuksia. Ehdotetun luonnonmukaisen tuotannon valvonnan järjestämisestä koskevan lain 34 §:ään ehdotetaan valtuussäännöstä, jonka mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa vastaavia tarkempia säännöksiä laissa tarkoitetun EU:n luonnonmukaista tuotantoa koskevan lainsäädännön sitä edellyttäessä.

Näköpiirissä ei ole suurempaa tarvetta käyttää tätä kyseistä yleispiirteistä asetuksenantovaltuutta. Nykyisen lain nojalla tätä valtuutta on käytetty esimerkiksi mehiläishoitoon sopimattomien alueiden määrittelyyn ja siipikarjatarhojen tyhjillään pitoa koskeviin vaatimuksiin. Valtuus rajoittuu seikkoihin, joista tarvitaan tarkempia säännöksiä EU:n luonnonmukaista tuotantoa koskevaa lainsäädäntöä toimeenpantaessa. Sen säätäminen olisi kuitenkin perusteltua, sillä esityksessä tarkoitettu luonnonmukaista tuotantoa koskeva EU:n lainsäädäntö sisältää laajan joukon luonnonmukaisen tuotannon eri vaiheisiin liittyviä teknisiä yksityiskohtia ja tuotannon vaatimuksia. EU-lainsäädäntö saattaa jatkossa edellyttää joitakin näihin liittyviä tarkempia säännöksiä, jotka ovat tarpeen yhdenmukaisen soveltamisen varmistamiseksi.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1 päivinä tammikuuta 2022, kun EU:n uutta luomuasetusta ryhdytään soveltamaan.

10 Toimeenpano ja seuranta

Ehdotettujen säännösten toimivuutta on tarkoitus seurata valvontaviranomaisten ja muiden sidosryhmien kanssa tehtävän tavanomaisen yhteistyön kautta.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Elinkeinovapaus ja omaisuudensuoja

Suomen perustuslain (731/1999) 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslakivaliokunta on pitänyt elinkeinovapautta perustuslain mukaisena pääsääntönä, mutta katsonut elinkeinotoiminnan luvanvaraisuuden olevan mahdollista erityisin perustein (PeVL 19/2002 vp). Elinkeinotoiminnan aloittamisen edellytyksenä olevan rekisteröitymis- ja ilmoitusvelvollisuuden säätämistä on pidetty asiallisesti luvanvaraisuuteen rinnastettavana sääntelynä (PeVL 9/2005 vp, s. 2/I, PeVL 56/2002 vp, PeVL 45/2001 vp, s. 2/I).

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että elinkeinovapauden rajoitusten tulee olla täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Valiokunta on myös pitänyt tärkeänä, että säännökset luvan edellytyksistä ja pysyvyydestä antavat riittävän ennustettavuuden viranomaistoiminnasta (PeVL 15/2008 vp, s. 2/II). Perustuslakivaliokunta on elinkeinotoiminnan sääntelyn yhteydessä vakiintuneesti pitänyt luvan peruuttamista yksilön oikeusasemaan puuttuvana viranomaistoimena vaikutuksiltaan jyrkempänä kuin haetun luvan epäämistä. Sen vuoksi valiokunta on katsonut sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta välttämättömäksi sitoa luvan peruuttamismahdollisuus vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että luvanhaltijalle mahdollisesti annetut huomautukset tai varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen (esim. PeVL 58/2010 vp, s. 5—6, PeVL 32/2010 vp, s, 8, PeVL 28/2008 vp, s. 2, PeVL 31/2006 vp, s. 2).

Ehdotetun lain 3 luvussa säädetään toimijalle, toimijaryhmälle ja sertifikaattivelvoitteesta vapautetulle toimijalle velvollisuus ilmoittaa toiminnastaan ennen toiminnan aloittamista ja toiminnassa tapahtuvista muutoksista. Asianomaisen valvontaviranomaisen on myönnettävä toimijalle tai toimijaryhmälle sertifikaatti ja toiminta rekisteröidään, kun viranomainen on todennut luonnonmukaista tuotantoa koskevan lainsäädännön edellytysten täyttyvän. Sertifikaattivelvoitteesta vapautetun osalta vain toiminta merkitään rekisteriin. Valvonnan järjestämiseksi on välttämätöntä, että valvontaviranomainen saa tiedon valvottavien toimijoiden, toimijaryhmien tai sertifikaattivelvoitteesta vapautettujen toimijoiden olemassaolosta ja sijainnista sekä toiminnan laadusta. Toiminnan sertifiointi- ja rekisteröintivelvollisuus perustuu Suomea sitovaan EU:n lainsäädäntöön. Luomualan toiminnan sertifioinnilla pyritään ennen muuta edistämään kuluttajien luottamusta yhdenmukaistettuihin tuotantosääntöihin, jotka vastaavat toimijoiden ja kuluttajien odotuksiin luonnonmukaisten tuotteiden laadusta, ja sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistaminen sekä rehellisen kilpailun mahdollistaminen luomuasetuksessa säädettyjen periaatteiden ja sääntöjen noudattamisen kautta. Lisäksi tavoitteena on myös tehokkaan valvonnan varmistaminen. Tällaisia syitä voidaan pitää perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävinä tärkeinä yhteiskunnallisina intresseinä. Vaatimus sertifikaatista tai rekisteröinnistä tukee osaltaan myös perustuslain 20 §:ssä tarkoitettujen perusoikeuksien turvaamista. Perustuslain 20 §:n mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ja turvalliseen ympäristöön. Näiden perusoikeuksien turvaamiseksi on perusteltua kontrolloida luonnonmukaisten tuotteiden valmistusta, käsittelyä ja markkinointia.

Ehdotetun lain 5 luvussa säädetään hallinnollisista pakkokeinoista, joita ovat muun muassa erilaiset määräykset, kiellot ja hyväksymisen peruuttamista koskevat päätökset. Jos todetaan, että toimija, toimijaryhmä tai sertifikaattivelvoitteesta vapautettu toimija ei ole noudattanut luonnonmukaista tuotantoa koskevan lainsäädännön säännöksiä, asianomaisen valvontaviranomaisen olisi toteutettava valvonta-asetuksen 138 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja asianmukaisia

toimenpiteitä. Mainittu kohta sisältää varsin kattavat ja yksityiskohtaiset toimenpiteet, joilla varmistetaan, että edellä mainitut toimijat korjaavat tilanteen. Asianomainen valvontaviranomainen voisi määrätä tavaroiden markkinoille saattamisen, siirron, unioniin tuonnin tai viennin rajoittamisesta tai niiden kieltämisestä (d alakohta), toimijan toiminnan keskeyttämisestä kokonaisuudessaan tai osittain (i alakohta) tai laitoksen, tehtaan, maatilan tai kuljetusvälineen rekisteröinti tai hyväksyntä, kuljettajan lupa tai kuljettajan pätevyystodistus peruuttamisesta tai sen voimassaolo keskeyttämisestä (j alakohta). Mainitun i alakohdan nojalla voitaisiin määrätä myös internetsivustojen sulkemisesta tarvittavan pituiseksi ajanjaksoksi, mikä voisi merkittävästi rajoittaa etämyyntiä harjoittavien toimijoiden elinkeinotoimintaa. Valvonta-asetuksessa säädetyt toimenpiteet säännösten vastaiseen toimintaan puuttumiseen ovat tarkkarajaisia täsmällisiä, joten niiden voidaan näiltä osin arvioida olevan perustuslakivaliokunnan vaatimusten ja linjausten mukaisia. Luonnonmukaista tuotantoa ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkintöjä koskevassa EU:n lainsäädännössä turvataan luonnonmukaisen tuotannon kestävän kehityksen perusta ja sen tavoitteena on edistää luonnonvarojen suojelua, biologista monimuotoisuutta ja eläinten hyvinvointia sekä maaseutualueiden kehitystä. Samalla pyritään varmistamaan luonnonmukaisten tuotteiden luonnonmukaisuus sekä EU:n sisämarkkinoiden tehokas toiminta ja tasapuolinen kilpailu. Näitä pidetään sellaisina tärkeinä yhteiskunnallisina intresseinä, joilla elinkeinovapauden rajoittamista voidaan perustella.

Esityksessä on internetsivuston sulkemista koskeva säännös, jolla halutaan antaa viranomaiselle mahdollisuus puuttua lisääntyvään verkon yli tapahtuvaan luonnonmukaisten tuotteiden myyntiin, mikäli toiminnasta voi aiheutua haittaa. Esityksen 38 §:n nojalla Ruokavirasto voisi määrätä toimijan hallinnoiman tai käyttämän internetsivuston suljettavaksi, jos on ilmeistä, että sen välityksellä myytäväksi tarjottava luonnonmukainen tuote tai siitä annetut tiedot taikka toimijasta annetut tiedot ovat sellaiset, että ne johtavat luonnonmukaisen tuotteen ostajaa olennaisesti harhaan taikka ovat muulla tavalla olennaisesti luonnonmukaisia tuotteita koskevan säännöksen vastaisia. Internetsivustosta on määrättävä ensisijaisesti suljettavaksi sivuston osa, jossa tarjotaan myytäväksi luonnonmukaisia tuotteita, jotka ovat mainitulla tavalla määräysten vastaisia. Jos sivuston osan sulkeminen ei poista määräysten vastaisuutta, olisi tarvittaessa määrättävä suljettavaksi koko sivusto.

Valvonta-asetuksen 138 artiklan mukaan asianmukaisen valvontaviranomaisen on ryhdyttävä johonkin artiklassa tarkoitettuun toimenpiteeseen, jos viranomainen toteaa, että määräyksiä ei noudateta. Tällöin on otettava huomioon säännösten noudattamatta jättämisen luonne sekä se, missä määrin kyseinen toimija on aiemmin jättänyt noudattamatta säännöksiä. Luonnonmukaisen tuotannon valvonnan järjestämisestä annettuun lakiin esitetyt hallinnolliset pakkokeinot tarjoavat valvontaviranomaiselle keinovalikoiman, joka mahdollistaa pakkokeinon valinnan suhteessa käsillä olevaan säännösten vastaisuuteen.

Hallinnollisiin pakkokeinoihin ryhtymisen perusteet on lakiehdotuksessa kuvattu täsmällisesti. Pakkokeinot ovat perusteltuja myös perustuslain 20 §:n terveellisen elinympäristön turvaamiseksi. Lakiehdotuksessa on otettu huomioon myös suhteellisuusperiaate.

Kotirauha

Perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Esityksen 14 §:n 2 momentin mukaan valvontakohteessa, joka sijaitsee pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa, tarkastus voitaisiin tehdä valvonta-asetuksen 9, 10 ja 14 artiklassa viralliselle valvonnalle asetettujen vaatimusten toteuttamiseksi, jos tarkastuksen tekeminen olisi välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Tarkastuksen saisi tehdä ai-

noastaan asianomainen valvontaviranomainen. Esimerkiksi verkkokauppaan liittyvän kotoa käsin tapahtuvan valmistuksen ja myynnin vuoksi on tarpeellista ulottaa tarkastustoiminta tarvittaessa myös kotirauhan suojaamiin tiloihin. Suomea velvoittava EU-lainsäädäntö edellyttää, että asianomaisilla valvontaviranomaisilla on oltava käytössään oikeudelliset menettelyt, joilla varmistetaan, että henkilöstöllä on pääsy toimijan tiloihin ja mahdollisuus tutustua näiden hallussaan pitämiin asiakirjoihin, jotta se voi suorittaa tehtävänsä asian mukaisesti.

Perustuslakivaliokunta on ottanut kantaa perusoikeuksien rajoitusedellytyksiin muistiossaan (PeVM 25/1994). Perusoikeuksien rajoitusten tulee perustua eduskunnan säätämään lakiin, tähän liittyy kielto delegoida rajoituksia koskevaa toimivaltaa lakia alemmalle säädöstasolle. Rajoitusten on oltava tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltyjä. Rajoitusten olennaisen sisällön tulee ilmetä laista. Rajoitusperusteiden tulee olla hyväksyttäviä. Rajoittamisen tulee olla painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatima. Rajoitusten on oltava suhteellisuusvaatimuksen mukaisia ja välttämättömiä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi. Jokin perusoikeuden rajoitus on sallittu ainoastaan, jos tavoite ei ole saavutettavissa perusoikeuteen vähemmän puuttuvin keinoin. Lisäksi perustuslakivaliokunta on ottanut kantaa tarkastusten välttämättömyyteen perusoikeuksien turvaamiseksi (esim PeVL 54/2014 vp ja PeVL 18/2010 vp) siltä kannalta, voidaanko tarkastuksia pitää perustuslain 10 §:n 3 momentin mukaisesti välttämättöminä perusoikeuksien turvaamiseksi. Valiokunnan vakiintuneen kannan mukaan kotirauhan suojaa rajoittavalla toimenpiteellä tulee olla selvä ja riittävän läheinen yhteys perustuslaissa turvattuun perus-oikeussäännökseen. Ehdotetussa tapauksessa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa tehtävän tarkastuksen tavoitteena on perustuslain 19 §:n 3 momentissa asetettu julkisen vallan velvollisuus edistää väestön terveyttä sekä perustuslain 20 §:n terveellisen elinympäristön turvaaminen.

Myös sellaisia pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviä tiloja koskevia EU-lainsäädäntöön perustuvia tarkastusvaltuuksia, joissa yhteys perusoikeuksien turvaamiseen on ollut väljempi, on viime vuosina käsitelty perustuslakivaliokunnan käytännössä (ks. PeVL 39/2016 vp, s. 5—6, PeVL 54/2014 vp, s. 3 ja PeVL 6/2019 vp, s. 2-5). Näissä tapauksissa keskeisenä yhteisenä piirteenä on ollut se, ettei EU lainsäädännöstä johtuva toimivaltasääntely ole mahdollistanut tarkastustoimivaltuuden rajoittamista perustuslain 10 §:n 3 momentissa edellytetyllä tavalla, ja sääntelyä on tästä johtuen jouduttu arvioimaan EU:n sekundaarilainsäädännön etusijaperiaatteen kautta. Perustuslakivaliokunta on katsonut myös, että kotirauhan piiriin kohdistuvat tarkastusvaltuudet merkitsevät oikeutta puuttua merkittävällä tavalla perustuslaissa jokaiselle turvattuun kotirauhan suojaan, minkä johdosta valtuuksissa on kyse merkittävän julkisen vallan käytöstä.

Tarkastuksen olennainen sisältö ilmenee lain säännöksestä ja se on täsmällisesti ja tarkkarajaisesti määritelty. Tarkastukset on säädetty ainoastaan valvontaviranomaisen tehtäväksi ja ne saa tehdä vain tiettyjen vaatimusten toteuttamiseksi. Tarkastuksen tekemisen on oltava välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Säännös täyttäisi näin delegointikiellon, suhteellisuuden ja välttämättömyyden vaatimukset. Välttämättömyys täyttäisi myös vaatimuksen siitä, ettei tarkastusta voi toteuttaa vähemmän kotirauhaan puuttuvin keinoin. Säännöksen voi näin ollen katsoa täyttävän perustuslain 10 §:n sekä perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä edellytetyt vaatimukset.

Julkisen vallan käyttö

Suomen perustuslain (73 1/1999) 119 §:n mukaan viranomaisten tehtävien yleisistä perusteista on säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunta on etenkin perusoikeuskytkentäisen sääntelyn yh-

teydessä pitänyt välttämättömänä, että toimivaltainen viranomainen ilmenee laista yksiselitteisesti tai muuten täsmällisesti tai että ainakin viranomaisten toimivaltasuhteiden lähtökohdat sekä toimivallan siirtämisen edellytykset ilmenevät laista riittävän täsmällisesti (PeVL 18/2004 vp sekä siinä viitatut PeVL 7/2001 vp, PeVL 21/2001 vp, PeVL 45/2001 vp, PeVL 47/2001 vp, PeVL 52/2001 vp ja PeVL 17/2004 vp).

Esityksessä säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriölle, Ruokavirastolle, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, Valviralle ja Tullille annettavista tehtävistä. Lisäksi Ruokavirasto voisi esitetyn 13 §:n mukaisesti kirjallisesti nimetä ulkopuolisen luonnollisen henkilön suorittamaan erikseen määriteltyjä viralliseen valvontaan liittyviä tehtäviä. Tehtäviin sisältyy julkisen vallan käyttöä, minkä vuoksi tehtävistä on säädetty laissa. Valvontaviranomainen voi valvonta-asetuksen 28—33 artiklassa säädetyillä edellytyksillä siirtää virallista valvontaa tai muita virallisia tehtäviä varten tarvittavia tarkastuksia, tutkimuksia ja selvityksiä toimeksiannon saaneen elimen tai luonnollisen henkilön tehtäväksi. Tarkastusten, tutkimusten tai selvitysten perusteella mahdollisesti tehtävät hallinnolliset päätökset tekisi kuitenkin tehtäviä siirtänyt valvontaviranomainen. Viranomaisten toimivalta ja tehtävät on kuvattu laissa yksityiskohtaisesti, jolloin perustuslain säännöksen edellytykset täyttyvät.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Perustuslakivaliokunta on käsitellyt hallintotehtävän siirtämistä muulle kuin viranomaiselle useissa lausunnoissa (PeVL 11/2006 vp, PeVL 11/2004 vp, PeVL 12/2004 vp).

Esitetyn 13 §:n mukaan Ruokavirasto voisi nimetä valtuutettuja tarkastajia avustamaan valvonnassa. Ruokavirasto vastaa virallista valvontaa ja muita virallisia toimia suorittavien henkilöiden koulutuksesta. Tarkastajat toimisivat virkavastuulla Ruokaviraston ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen valvonnassa. Valtuutetut tarkastajat toimisivat viranomaisvalvonnan apuna Ruokaviraston tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimeksiannolla tarkastus- ja näytteenottotehtävissä. Tarkastusten perusteella mahdollisesti tehtävät hallinnolliset päätökset tekisi toimeksiannon antanut viranomainen. Tehtäviä suoritettaessa tarkastajan olisi noudatettava mitä hyvän hallinnon periaatteista säädetään hallintolaissa, kielilaissa ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään. Valvontaan liittyvien tehtävien suuren määrän vuoksi on tehtävien siirtoa pidettävä tarkoituksenmukaisena. Hyvän hallinnon vaatimusten noudattaminen ja hallintopäätösten osoittamien vain viranomaiselle takaavat perusoikeuksia ja oikeusturvaa. Hallintopäätöksissä voi olla kyse merkittävästä julkisen vallan käytöstä, minkä vuoksi ne tekee viranomainen.

Lainsäädäntövallan siirtäminen

Perustuslain 80 §:ssä säädetään asetuksen antamisesta. Pykälän mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan, on säädettävä lailla. Tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Myös muu viranomainen voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määrätyistä asioista, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Tällaisen valtuutuksen tulee olla soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Perustuslakivaliokunnan käytännön

(PeVL 56/2002 vp) mukaan asetuksen antamiseen ja lainsäädäntövallan delegoimiseen liittyvien valtuutusten tulee olla riittävän täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Laista tulee käydä selvästi ilmi, mistä on tarkoitus säätää asetuksella.

Esityksessä säädetään useista asetuksenantovaltuuksista. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään esitetyn 19 §:n mukaisesti luomuasetuksen 52 artiklan mukaisista valvontaviranomaisten nimistä, yhteystiedoista ja tunnusnumeroista. Maa ja metsätalousministeriön asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä esitetyn 24 §:n mukaan ilmoituksen tekemisestä sekä esitetyn 34 §:n nojalla voitaisiin tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä luonnonmukaista tuotantoa koskevista vaatimuksista ja muista EU:n asetuksiin perustuvista tarkemmista säännöksistä jotka ovat luonteeltaan teknisiä.

Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa esitetyn 41 §:n mukaan valvonta-asetuksen 79—82 artiklan mukaisista kansallisista järjestelyistä ja maksujen suuruuden määräämisestä.

Esitetyt valtuudet on kuvattu täsmällisesti ja tarkkarajaisesti. Valtuutussäännösten voi katsoa täyttävän perustuslain 80 §:n vaatimukset.

Sananvapaus

Perustuslain 12 §:ssä säädetään sananvapaudesta ja julkisuudesta. Pykälän mukaan jokaisella on sananvapaus, mihin sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Esityksen 38 §:n mukaan Ruokavirasto voisi määrätä internetsivuston tai sen osan suljettavaksi, jos on ilmeistä, että sen välityksellä myytäväksi tarjottava luonnonmukainen tuote tai siitä annetut tiedot taikka toimijasta annetut tiedot ovat sellaiset, että ne johtavat luonnonmukaisen tuotteen ostajaa olennaisesti harhaan taikka ovat muulla tavalla olennaisesti luonnonmukaisia tuotteita koskevan säännöksen vastaisia.

Internetsivuston sulkemisella voidaan nähdä olevan sananvapauden rajoittamisen kaltaisia piirteitä. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 6/2019 vp s. 5—6) todennut, että sananvapauden rajoituksen oikeasuhtaisuuden vuoksi on välttämätöntä, että sulkemistoimivaltuuden edellytykset porrastetaan säännösperusteisesti koko internetsivuston sulkemisen viimesijaiseksi keinoksi osoittavalla tavalla. Esityksessä sivuston sulkemiseen liittyviä toimia on porrastettu siten, että sivusto voidaan sulkea osittain, jos esimerkiksi ainoastaan osa kauppapaikkana toimivalla internetsivustolla myytävistä tuotteista on määräysten vastaisia. Koko internetsivuston sulkeminen olisi viimeinen keino. Internetsivujen pääasiallinen tarkoitus on luonnonmukaisten tuotteiden markkinointi ja myynti ja tästä syystä sananvapautta ei voida pitää ensisijaisesti suojeltavana oikeushyvänä. Perusoikeuksien käyttämiselle voidaan lain tasolla asettaa rajoituksia. Perusoikeuksien käyttöalaa voivat supistaa esimerkiksi toisten ihmisten perusoikeudet tai painavat yhteiskunnalliset intressit. Perustuslain 19 §:n 3 momentin väestön terveyden edistämisvelvollisuuden sekä perustuslain 20 §:n terveellisen elinympäristön turvaamiseksi tulee viranomaisen kyetä estämään vaarallisen tai muulla tavalla olennaisesti määräysten vastaisen luonnonmukaisen tuotteen markkinointi myös sananvapautta rajoittavin keinoin.

Oikeusturva

Perustuslain 21 §:ssä säädetään oikeusturvasta. Jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Esitetyssä 42 §:ssä

on standardimuotoiset muutoksenhakusäännökset lain nojalla tehtäviin päätöksiin. Edellä kuvatun perusteella voidaan katsoa oikeusturvavaatimusten toteutuvan.

Tietojen luovuttaminen ja henkilötietojen suoja

Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä yleensä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat valiokunnan mukaan voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta tarpeellisiin tietoihin, jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (PeVL 17/2016 vp).

Perustuslakivaliokunta on katsonut myös, että salassapitosäännösten edelle menevässä tietojensaantioikeudessa on viime kädessä kysymys siitä, että tietoihin oikeutettu viranomainen omine tarpeineen syrjäyttää ne perusteet ja intressit, joita tiedot omaavaan viranomaiseen kohdistuvan salassapidon avulla suojataan. Esityksen 14 §:ssä säädetään valvontaviranomaisen oikeudesta saada virallisen valvonnan ja muiden virallisten toimien suorittamiseksi välttämättömät tiedot salassapitosäännösten estämättä. Välttämättömyysvaatimuksen voidaan katsoa täyttävän perustuslain 10 §:n vaatimukset.

Esitetyn 28 §:n mukaan valvontaa varten pidetään rekisteriä toimijoista, toimijaryhmistä ja sertifikaattivelvoitteesta vapautetusta toimijoista. Rekisteriin liittyvät vastuista ja rekisterinpitäjistä säädetään ruokahallinnon tietovarannosta annetussa laissa. Lain 5 §:n mukaan laissa tarkoitetun ruokahallinnon tietovarannon rekisterinpitäjiä olisivat Ruokavirasto, aluehallintovirasto, ELY-keskus sekä kunta.

Ruokavirasto vastaisi rekisterien yleisestä toiminnasta, käytettävyydestä, tietojen eheydestä, suojaamisesta ja säilyttämisestä sekä teknisestä rajapinnasta ja katseluyhteydestä tietojen talletamista, yhdistämistä, luovuttamista ja muuta käsittelyä varten. Säädetyt rekisterinpitäjät olisivat tietosuoja-asetuksen 26 artiklan tarkoittamia yhteisrekisterinpitäjiä siten, että kukin viranomainen vastaisi käsittelyvastuullaan olevan tiedon osalta tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetusta täsmällisyydestä, 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen sekä 32 artiklan 4 kohdan mukaisista toimenpiteistä henkilötietojen käsittelyyn osallistuvan henkilöstön ohjeistamiseksi ja kouluttamiseksi henkilötietojen turvalliseen käsittelyyn. Lisäksi yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan mukaista rekisteröidyn oikeutta saada pääsy omiin tietoihin turvaisivat yhden luukun palveluperiaatetta tukevalla tavalla kaikki rekisterinpitäjät yhteisvastuullisesti niiden hallussa olevien tietojen osalta. Ruokavirasto vastaisi muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista.

Esitetyssä 43 §:ssä säädetään rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaamisesta. Säännös poikkeaa perustuslain 12 §:n 2 momentista, jossa säädetään viranomaisen hallussa olevien asiakirjojen julkisuudesta. Julkisuudesta voidaan momentin mukaan poiketa lailla ja esitetyllä 43 §:llä säädetään tästä poikkeamisesta valvonta-asetuksen säännöksen toimeenpanemiseksi.

Seuraamusmaksu

Esityksen 37 § sisältää säännökset toimijalle, toimijaryhmälle tai sertifikaattivelvoitteesta vapautetulle toimijalle säännösten noudattamatta jättämisen vuoksi määrättävästä seuraamusmaksusta. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkinnan mukaan (ks. kokoavasti PeVL 9/2012 vp, s. 2) tällainen maksu ei ole perustuslain 81 §:n mielessä sen paremmin vero kuin maksukaan vaan lainvastaisesta teosta määrättävä sanktioluonteinen hallinnollinen seuraamus. Valiokunta on asiallisesti rinnastanut rangaistusluonteisen taloudellisen seuraamuksen rikosoikeudelliseen seuraamukseen (PeVL 57/2010 vp, PeVL 4/2001 vp, PeVL 32/2005 vp, PeVL 55/2005 vp). Hallinnollisen seuraamusmaksun yleisistä perusteista on säädettävä perustuslain 2 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla lailla, koska sen määräämiseen sisältyy julkisen vallan käyttöä. Valiokunta on myös katsonut, että kyse on merkittävästä julkisen vallan käytöstä. Laissa on täsmällisesti ja selkeästi säädettävä maksuvelvollisuuden ja maksun suuruuden perusteista sekä maksuvelvollisen oikeusturvasta samoin kuin lain täytäntöönpanon perusteista (PeVL 32/2005 vp, PeVL 55/2005 vp). Lisäksi valiokunta on katsonut, että vaikka perustuslain 8 §:n rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen täsmällisyysvaatimus ei sellaisenaan kohdistu hallinnollisten seuraamusten sääntelyyn, ei tarkkuuden yleistä vaatimusta kuitenkaan voida tällaisen sääntelyn yhteydessä sivuuttaa.

Perustuslakivaliokunta on rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia käsitellessään kiinnittänyt huomiota Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7. lisäpöytäkirjan 4 artiklan sisältämään ns. ne bis in idem -sääntöön, jonka mukaan ketään ei saa saman valtion tuomiovallan nojalla tutkia uudelleen tai rangaista oikeudenkäynnissä rikoksesta, josta hänet on jo lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi kyseisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti (PeVL 9/2012 vp). Seuraamussäännöksiä on tällöin tulkittava itsekriminointisuojan kanssa yhteensopivasti ottaen huomioon muun muassa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö. Itsekriminointisuoja kuuluu perustuslain 21 §:ssä turvatun oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeisiin (ks. PeVL 39/2014 vp, s. 4/I ja HE 309/1993 vp, s. 74/II).

Lakiehdotuksessa on riittävän täsmälliset säännökset seuraamusmaksun maksuvelvollisuuden ja seuraamusmaksun suuruuden perusteista samoin kuin maksuvelvollisen oikeusturvasta ja seuraamusmaksun täytäntöönpanosta ja täytäntöönpanon vanhentumisesta. Seuraamusmaksun täytäntöönpanokelpoisuus määräytyy oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain mukaan. Toimivaltaisen viranomaisen päätös hallinnollisesta seuraamusmaksusta on täytäntöönpanokelpoinen, kun päätös on saanut lainvoiman.

Hallituksen käsityksen mukaan ehdotukset ovat perustuslain mukaisia, ja lakiehdotus voidaan säätää tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

Lakiehdotus

1.

Laki

luonnonmukaisen tuotannon valvonnan järjestämisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 Luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan luonnonmukaiseen tuotantoon ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkintöihin kaikissa luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden tuotanto-, valmistus- ja jakeluvaiheissa alkutuotannosta markkinoille saattamiseen.

2 §

Euroopan unionin lainsäädäntö

Tätä lakia sovelletaan myös seuraavien luonnonmukaista tuotantoa ja luonnonmukaisten tuotteiden merkintöjä koskevien Euroopan unionin säädösten täytäntöönpanoon ja niiden nojalla annettujen säädösten valvontaan, siltä osin kuin niistä ei säädetä muun lain nojalla:

1) luonnonmukaisesta tuotannosta ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkinnöistä ja neuvoston asetuksen (EY) 834/2007 kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/848 (luomuasetus);

2) virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 999/2001, (EY) N:o 396/2005, (EY) N:o 1069/2009, (EY) N:o 1107/2009, (EU) N:o 1151/2012, (EU) N:o 652/2014, (EU) 2016/429 ja (EU) 2016/2031, neuvoston asetusten (EY) N:o 1/2005 ja (EY) N:o 1099/2009 ja neuvoston direktiivien 98/58/EY, 1999/74/EY, 2007/43/EY, 2008/119/EY ja 2008/120/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004, neuvoston direktiivien 89/608/ETY, 89/662/ETY, 90/425/ETY, 91/496/ETY, 96/23/EY, 96/93/EY ja 97/78/EY ja neuvoston päätöksen 92/438/ETY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/625 (valvonta-asetus).

Mitä tässä laissa säädetään Euroopan unionista tai Euroopan unionin jäsenvaltioista, koskee myös Euroopan talousaluetta ja siihen kuuluvia valtioita.

3 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Luonnonmukaisesti tuotetun elintarvikkeen markkinavalvontaan sovelletaan elintarvikelakia (297/2021), rehun markkinavalvontaan sovelletaan rehulakia (1263/2020), alkoholijuoman ja väkiviinan markkinavalvontaan sovelletaan alkoholilakia (1102/2017), siemenen markkinavalvontaan sovelletaan siemenlakia (600/2019) ja taimiaineiston markkinavalvontaan sovelletaan taimiaineistolakia (1205/1994).

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *luonnonmukaisilla tuotteilla* maataloustuotteita, rehuja, elintarvikkeita, alkoholijuomia ja väkiviinaa, jotka saadaan niitä markkinoitaessa merkitä luomuasetuksen mukaisesti luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaavin merkinnöin, sekä luomuasetuksen 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja läheisesti maatalouteen liittyviä tuotteita;

2) *maataloustuotteilla* maataloudesta peräisin olevia tuotteita, mukaan lukien vesiviljelytuotteet ja merilevät;

3) *toimijalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, siten kuin se on määritelty luomuasetuksen 3 artiklan 13 kohdassa;

4) *toimijaryhmällä* luomuasetuksen 36 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua toimijaryhmää;

5) *elintarvikkeella* Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 178/2002 2 artiklassa tarkoitettua määritelmää;

6) *rehulla* rehulain 5 §:n 1 kohdassa tarkoitettua rehua;

7) *vesiviljelyllä* luomuasetuksen 3 artiklan 32 kohdassa tarkoitettua vesiviljelyä;

8) *alkoholijuomalla* alkoholilain 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua alkoholijuomaa;

9) *väkiviinalla* alkoholilain 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua väkiviinaa;

10) *sertifikaatilla* luomuasetuksen 35 artiklassa tarkoitettua sertifikaattia;

11) *maahantuonnilla* tuontia muusta kuin EU:n jäsenvaltiosta;

12) *maastaviennillä* vientiä muuhun kuin EU:n jäsenvaltioon.

2 Luku

Valvontaviranomaiset ja valvonta

5 §

Maa- ja metsätalousministeriö

Maa- ja metsätalousministeriön tehtävänä on tämän lain ja luonnonmukaisia tuotteita koskevan Euroopan unionin lainsäädännön täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja seuranta.

Maa- ja metsätalousministeriö vastaa valvonta-asetuksen 59-63 artiklassa jäsenvaltiolle osoitetuista tehtävistä valvonta-asetuksen 47 artiklan 1 kohdan f alakohdassa tarkoitettujen eläinten ja tavaroiden osalta. Maa- ja metsätalousministeriö nimeää rajatarkastusasemat, muut valvontapisteet ja lopulliset määräpaikat sekä keskeyttää tai peruuttaa nimeämisen.

6 §

Ruokavirasto

Ruokavirasto suunnittelee, ohjaa ja kehittää valtakunnallisesti luonnonmukaisen tuotannon sekä luonnonmukaisten tuotteiden ja niiden maahantuonnin ja maastaviennin valvontaa.

Ruokavirasto valvoo:

1) luonnonmukaisten maataloustuotteiden pakkaamista, varastointia ja tukkukauppaa;

2) luonnonmukaisten elintarvikkeiden ja rehujen valmistusta, valmistuttamista, varastointia ja tukkukauppaa;

3) luonnonmukaisen kylvösiemenen ja taimiaineiston pakkaamista, varastointia, tukkukauppaa ja kaupan pitämistä;

4) luomuasetuksen liitteessä 1 mainittujen läheisesti maatalouteen liittyvien muiden tuotteiden valmistusta, valmistuttamista, varastointia ja tukkukauppaa;

5) toimijaa, joka maahantuo tai vie maasta luonnonmukaisia tuotteita;

6) toimijoita, jotka myyvät suoraan loppukuluttajalle muita pakkaamattomia luonnonmukaisia tuotteita kuin rehua ja joita ei ole luomuasetuksen 35 artiklan 8 kohdan mukaisesti vapautettu sertifikaattivelvoitteesta;

7) luomuasetuksen 36 artiklassa tarkoitettua toimijaryhmää;

8) luonnonalueita, jotka on valvontajärjestelmään ilmoittanut muu kuin luonnonalueen omistaja tai haltija ja joilta jokamiehen oikeudella kerätään luonnonvaraisia kasvituotteita.

Ruokavirasto on 2 §:n 1 momentissa mainitussa lainsäädännössä tarkoitettu toimivaltainen viranomainen, jollei jäljempänä toisin säädetä. Ruokavirasto vastaa myös luomuasetuksen mukaisesta tietojenvaihdosta, tiedoksiannoista, kertomuksista sekä ilmoituksista muille Euroopan unionin jäsenvaltioille ja komissiolle.

7 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus valvoo:

1) luonnonmukaisten maataloustuotteiden tuotantoa, luomuasetuksen liitteessä 1 mainittujen läheisesti maatalouteen liittyvien muiden tuotteiden tuotantoa ja kaupan pitämistä vähittäismyynnissä;

2) luonnonalueita, jotka valvontajärjestelmään on ilmoittanut luonnonalueen omistaja tai haltija; sekä

3) toimijan maatilalla tuotannon yhteydessä harjoittamaa luonnonmukaisten jalostamattomien maataloustuotteiden käsittelyä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimii luomuasetuksen liitteen II osan I kohdassa 1.7.2. tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena koskien siirtymävaiheen pidentämistä, osan I kohdassa 1.7.5.b. tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena koskien siirtymävaiheen lyhentämistä, osan I kohdassa 1.8.5.1. tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena koskien yksittäisiä lupia käyttää tavanomaista lisäysaineistoa, osan II kohdissa 1.3.4.3 ja 1.3.4.4. tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena koskien tiettyjä lupia eläinten hankintaan, osan II kohdassa 1.7.5 tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena koskien lupaa pitää nautakarjaa kytkettynä tilalla ja osan II kohdassa 1.7.8. tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena koskien luvanvaraisia eläimille tehtäviä toimenpiteitä.

8 §

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto valvoo luonnonmukaisten alkoholijuomien ja väkiviinan valmistusta, valmistuttamista, varastointia, kaupan pitämistä ja tukkukauppaa. Virasto valvoo 6 §:n 2 momentissa säädetystä poiketen luonnonmukaisten alkoholijuomien ja väkiviinan maahantuontia ja maastavientiä harjoittavia toimijoita.

9 §

Tulli

Tulli valvoo luonnonmukaisten tuotteiden maahantuontia siten kuin siitä säädetään Euroopan unionin luonnonmukaista tuotantoa koskevassa lainsäädännössä.

Tulli päättää valvonta-asetuksen 138 artiklan mukaisesta luonnonmukaista tuotantoa koskevien viittausten poistamisesta maahantuotavien luonnonmukaisten tuotteiden pakkausmerkinnöistä, mainoksista ja saateasiakirjoista, jos tuotteet eivät täytä tässä laissa tai 2 §:ssä mainitussa EU:n lainsäädännössä asetettuja vaatimuksia.

Tulli tekee maa- ja metsätalousministeriölle esityksen rajatarkastusasemien, muiden valvontapisteiden ja lopullisten määräpaikkojen nimeämisestä sekä nimeämisen keskeyttämisestä tai peruuttamisesta.

10 §

Valvontasuunnitelmat

Ruokaviraston on laadittava valvonta-asetuksen 109 artiklassa tarkoitettu monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma. Ruokavirasto on myös valvonta-asetuksen 109 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu kansallisesta valvontasuunnitelmasta vastaava elin.

Monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman lisäksi Ruokaviraston on laadittava vuosittainen valvontasuunnitelma elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja suorittamansa valvonnan järjestämiseksi. Vuosittaisessa valvontasuunnitelmassa on määritettävä tarkastusten sisältö sekä valvontakohteiden riskinarvioinnin ja suunnitelman toteutumisen arvioinnin perusteet.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston on laadittava 2 luvun 4 §:ssä tarkoitetusta valvonnasta 2 momentissa tarkoitettu vuosittainen valvontasuunnitelma.

11 §

Valvonnan arviointi

Ruokaviraston on suunnitelmallisesti tehtävä tai teetettävä arvio vuosittaisten valvontasuunnitelmien mukaisen valvonnan yleisestä toteutuksesta sekä seurattava valvontasuunnitelmien noudattamista.

12 §

Valvonnan tulosten julkaiseminen

Ruokavirasto julkaisee internetsivuillaan vuosittain raportin valvonnan tuloksista. Salassa pidettäviä tietoja ei kuitenkaan saa julkaista. Ruokaviraston on julkaistava internetsivuillaan myös raportti valvonnan arvioinnin tuloksista.

13 §

Valtuutettu tarkastaja

Ruokavirasto voi kirjallisesti nimetä ulkopuolisen luonnollisen henkilön suorittamaan erikseen määriteltyjä viralliseen valvontaan liittyviä tehtäviä (*valtuutettu tarkastaja*). Valtuutettu tarkastaja voi tehdä Ruokaviraston tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimeksiannolla viralliseen valvontaan liittyviä tarkastuksia, tutkimuksia tai selvityksiä. Tarkastusten perusteella mahdollisesti tehtävät hallinnolliset päätökset tekee toimeksiannon antanut valvontaviranomainen.

Valtuutettuun tarkastajaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tämän lain, luomuasetuksen tai valvonta-asetuksen mukaisia tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Ruokavirasto vastaa virallista valvontaa ja muita virallisia toimia suorittavien valtuutettujen tarkastajien koulutuksesta. Lisäksi Ruokaviraston ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on valvottava näiden henkilöiden toimintaa.

Valtuutetun tarkastajan tulee toimijan niin vaatiessa esittää kirjallinen selvitys valtuutuksestaan.

14 §

Viranomaisen tarkastusoikeus ja tunnistautumaton näytteenotto

Tässä laissa tarkoitetuilla asianomaisilla valvontaviranomaisilla ja valtuutetuilla tarkastajilla on oikeus tämän lain ja luomuasetuksen sekä niiden nojalla annettujen säännösten täytäntöön panemista ja noudattamisen virallista valvontaa tehtäviä tarkastuksia varten päästä viljellyille ja muille alueille, tuotanto-, varasto- ja muihin rakennuksiin ja kuljetusvälineisiin sekä tarkastaa toimijan kirjanpitoa, suorittaa muita tarkastuksia ja ottaa korvauksetta näytteitä tutkimuksia varten. Toimijalle on annettava todistus näytteenotosta. Valvontaviranomaisilla ja valtuutetuilla tarkastajilla on oikeus, sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään, saada tässä laissa tarkoitettua tarkastusta ja valvontaa varten tarpeelliset tiedot ja asiakirjat toimijalta.

Valvontakohteeseen, joka sijaitsee pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa, tarkastus voidaan tehdä luomuasetuksen 38 artiklassa ja valvonta-asetuksen 9, 10 ja 14 artiklassa viralliselle valvonnalle asetettujen vaatimusten toteuttamiseksi, jos tarkastuksen tekeminen on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Tällaisen tarkastuksen saa tehdä ainoastaan asianomainen valvontaviranomainen.

Valvontaviranomainen saa tunnistautumatta tilata näytteitä etäviestintävälineiden välityksellä myytäviksi tarjottavista luonnonmukaisista tuotteista. Näytteitä voidaan käyttää virallisessa valvonnassa. Saatuaan näytteen valvontaviranomaisen on ilmoitettava toimijalle, että näyte on tilattu virallista valvontaa varten. Toimijalla on oikeus omalla kustannuksellaan saada toinen asiantuntijalausunto näytteestä.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään Suomen valvontaviranomaisten tarkastusoikeudesta, koskee myös Euroopan unionin lainsäädännössä tai Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettuja tarkastajia, jos kyseinen Suomea sitova velvoite tätä edellyttää. Valvontaviranomaisen on näissä tarkastuksissa toimittava yhteistyössä kyseisten tarkastajien kanssa.

15 §

Viranomaisen tiedonsaantioikeus

Valvontaviranomaisella ja Euroopan unionin tarkastajalla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada tarkastuksen ja valvonnan suorittamiseksi tämän lain ja 2 §:ssä mainitun EU:n lainsäädännön kannalta välttämättömät tiedot valtion ja kunnan viranomaisilta, julkista tehtävää hoitavilta sekä toimijoilta ja muilta, joita tämän lain velvoitteet koskevat. Myös valtuutetuilla tarkastajilla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada valvonnan suorittamiseksi välttämättömät tiedot ja asiakirjat toimijalta.

16 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Valvontaviranomaisen oikeudesta luovuttaa tietoja muille viranomaisille ja kansainvälisille toimielimille salassapitosäännösten estämättä säädetään ruokahallinnon tietovarannosta annetun lain (/) 8 §:ssä.

17 §

Viranomaisen oikeus oma-aloitteisesti luovuttaa tietoja

Valvontaviranomainen saa salassapitovelvoitteen estämättä luovuttaa oma-aloitteisesti tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan saatuja tietoja yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta ja liikesalaisuudesta toiselle viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle, jos tiedot ovat välttämättömiä kyseiselle viranomaiselle 20 §:ssä tarkoitettua valvontajärjestelmään liittämistä ja rekisteröintiä varten taikka 36 §:ssä tarkoitettua toiminnan keskeyttämistä tai lopettamista varten.

18 §

Virka-apu

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä.
Tullin velvollisuudesta antaa virka-apua asianomaiselle valvontaviranomaiselle säädetään tullilain 100 §:ssä.

19 §

Valvontaviranomaisen tunnusnumero

Luomuasetuksen 52 artiklan mukaisista valvontaviranomaisten nimistä, yhteystiedoista ja tunnusnumeroista säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

20 §

Koneellinen allekirjoitus

Automaattisen tietojenkäsittelyn avulla tehty tämän lain mukainen päätös sekä asiaan liittyvät asiakirjat voidaan allekirjoittaa koneellisesti.

3 Luku

Luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmä

21 §

Ilmoittautuminen valvontajärjestelmään

Toimijan on tehtävä ennen luonnonmukaisten tuotteiden saattamista markkinoille ilmoitus valvontajärjestelmään liittymisestä asianomaiselle valvontaviranomaiselle. Ilmoituksessa annettavien tietojen tulee olla luomuasetuksen 34 artiklan mukaiset.

Toimijaryhmän on tehtävä edellä 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus Ruokavirastolle. Ilmoituksessa on oltava luomuasetuksen 34 ja 36 artiklassa edelletyt tiedot,

22 §

Sertifikaatti

Toimijalle tai toimijaryhmälle, joka on tarkastettu ensimmäisen kerran ja joka täyttää 2:ssä mainitussa EU:n lainsäädännössä asetetut edellytykset, on asianomaisen valvontaviranomaisen annettava sertifikaatti. Sertifikaatin antamisen jälkeen toimija tai toimijaryhmä on liitettävä luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään merkitsemällä toimija tai toimijaryhmä rekisteriin.

Toimijasta, toimijaryhmästä tai toiminnasta, joka ei täytä 1 momentissa tarkoitettuja edellytyksiä ja jota ei voida liittää valvontajärjestelmään, on asianomaisen valvontaviranomaisen annettava erillinen päätös.

23 §

Sertifikaattivelvoitteesta vapautettu toimija

Luomuasetuksen 35 artiklan 8 kohdassa tarkoitettu toimija on vapautettu sertifikaattivelvoitteesta edellyttäen, että toimijan vuotuisesta liikevaihdosta pakkaamattomien luonnonmukaisten tuotteiden myynti on enintään 20 000 euroa.

Sertifikaattivelvollisuudesta vapautetun toimijan on kuitenkin tehtävä ilmoitus Ruokavirastolle luonnonmukaisen tuotannon rekisteriin merkitsemistä varten luomuasetuksen 34 artiklan mukaisesti.

24 §

Ilmoitusvelvollisuus

Toimijan, toimijaryhmän tai sertifikaattivelvoitteesta vapautetun on ilmoitettava asianomaiselle valvontaviranomaiselle toiminnassa tapahtuneista olennaisista muutoksista sen varmistamiseksi, että valvontaviranomaisella on kaikki tämän lain tai 2 §:ssä tarkoitetun EU:n lainsäädännön edellyttämät virallisen valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot. Asianomaisen valvontaviranomaisen on arvioitava, edellyttääkö toiminnan muutos uutta tarkastusta.

Sertifikaattivelvoitteesta vapautetun toimijan, jonka pakkaamattomien luonnonmukaisten tuotteiden myynti liikevaihdoltaan ylittää 23 §:n 1 momentissa asetetun vuosittaisen euromäärän, on tehtävä 21 §:n mukainen ilmoitus asianomaiselle valvontaviranomaiselle valvontajärjestelmään liittymiseksi.

Tarkempia säännöksiä ilmoituksen tekemisestä voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

25 §

Toimijan ja toimijaryhmän valvonta

Asianomaisen valvontaviranomaisen on tehtävä valvontajärjestelmään liitetylle toimijalle ja toimijaryhmälle valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset.

Tarkastuksen jälkeen toimijalle tai toimijaryhmälle on annettava sertifikaatti, jos toiminta täyttää tässä laissa ja 2 §:ssä mainitussa EU:n lainsäädännössä asetetut edellytykset. Toiminnasta tai tuotteesta, joka ei täytä säädettyjä vaatimuksia, on asianomaisen valvontaviranomaisen tehtävä erillinen päätös.

26 §

Valvontajärjestelmästä eroaminen

Toimijan tai toimijaryhmän, joka haluaa erota luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmästä, on jätettävä tätä koskeva kirjallinen ilmoitus asianomaiselle valvontaviranomaiselle. Ilmoituksen saamisen jälkeen asianomainen valvontaviranomainen poistaa toimijan tai toimijaryhmän valvontajärjestelmästä.

27 §

Rekisteriin liittyvät vastuut

Luonnonmukaisesta tuotannosta pidetään rekisteriä. Luonnonmukaisen tuotannon rekisteriin sovelletaan Ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia, jollei jäljempänä toisin säädetä. Ruokahallinnon tietovarannoista annetun lain 5 §:ssä säädetään rekisteriin liittyvistä vastuista ja rekisterinpitäjistä.

Tämän lain 7 §:ssä tarkoitettujen tehtävien osalta rekisterinpitäjä on kuitenkin Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Rekisteriä pidetään alkoholilain 66 §:n nojalla.

28 §

Luonnonmukaisen tuotannon rekisteri

Luonnonmukaisen tuotannon rekisteriin merkitään toimijasta seuraavat tiedot:

1) toimijan nimi sekä henkilö-, yritys- ja yhteisötunnus sekä muut yhteystiedot;

2) kiinteistötunnus ja tilatunnus;

3) tuotantopaikat ja yksiköt, joissa toiminta tapahtuu;

4) toiminnan osalta tieto siitä, millaisista toiminnoista ja tuotteista on kysymys;

5) maataloustuotannon osalta alueet, perus- ja kasvulohkot ja niiden pinta-ala sekä siirtymävaihe ja sen kesto;

6) luonnonmukaisesti sekä tavanomaisesti kasvatettavien eläinten lukumäärä tarkastusajankohtana ja toiminnan mahdollinen kausiluonteisuus;

7) päivämäärä, jolloin toiminta on liitetty valvontajärjestelmään;

8) päivämäärä, jolloin tarkastus on tehty sekä tarkastajan tunnus;

9) toimijalle annettu sertifikaatti, sen päivämäärä ja kesto;

10) toimijalle tämän lain tai 2 §:ssä mainitun EU:n lainsäädännön nojalla myönnetyt luvat ja niiden kesto;

11) toimijalle tämän lain tai 2 §:ssä mainitun EU:n lainsäädännön nojalla annettujen säännösten noudattamatta jättämisestä mahdollisesti aiheutuneet seuraamukset ja niiden seuranta sekä muut valvontaviranomaisen antamat toimijaan kohdentuvat huomautukset ja kehotukset sekä niiden seuranta; ja

12) muut valvonnan kannalta välttämättömät tiedot, jotka eivät sisällä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiä henkilöryhmiä koskevia tietoja.

Luonnonmukaisen tuotannon rekisteriin merkitään toimijaryhmästä seuraavat tiedot:

1) toimijaryhmän nimi, yritys- ja yhteisötunnus sekä muut yhteystiedot;

2) toiminnan osalta tieto siitä, millaisista toiminnoista ja tuotteista on kysymys;

3) päivämäärä, jolloin toimijaryhmä on liitetty valvontajärjestelmään;

4) päivämäärä, jolloin toimijaryhmän viralliseen valvontaan kuuluva tarkastus on tehty sekä tarkastajan tunnus;

5) toimijaryhmälle annettu sertifikaatti, sen päivämäärä ja kesto;

6) toimijaryhmälle tämän lain tai 2 §:ssä mainitun EU:n lainsäädännön nojalla myönnetyt luvat ja niiden kesto;

7) toimijaryhmälle tämän lain tai 2 §:ssä mainitun EU:n lainsäädännön nojalla annettujen säännösten noudattamatta jättämisestä mahdollisesti aiheutuneet seuraamukset ja niiden seuranta sekä muut valvontaviranomaisen antamat toimijaan kohdentuvat huomautukset ja kehotukset sekä niiden seuranta.

Luonnonmukaisen tuotannon rekisteriin merkitään sertifikaattivelvoitteesta vapautetusta toimijasta seuraavat tiedot:

1) sertifikaattivelvoitteesta vapautetun toimijan nimi, henkilö-, yritys- ja yhteisötunnus sekä muut yhteystiedot;

2) toiminnan osalta tieto siitä, millaisista toiminnoista ja tuotteista on kysymys;

3) päivämäärä, jolloin toiminta on ilmoitettu;

4) sertifikaattivelvoitteesta vapautetulle toimijalle tämän lain tai 2 §:ssä mainitun EU:n lainsäädännön nojalla annettujen säännösten noudattamatta jättämisestä mahdollisesti aiheutuneet seuraamukset ja niiden seuranta sekä muut valvontaviranomaisen antamat toimijaan kohdentuvat huomautukset ja kehotukset sekä niiden seuranta.

Toimijaa tai toimijaryhmää koskevat rekisteritiedot poistetaan rekisteristä viimeistään viiden vuoden kuluttua siitä, kun toimija tai toimijaryhmä on poistettu valvontajärjestelmästä.

Henkilötietojen käsittelystä säädetään 1 momentin 11 kohdassa mainitussa asetuksessa, tietosuojalaissa (1050/2018) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa.

29 §

Rekisteri lisäysaineiston ja eläinten saatavuudesta

Ruokavirasto pitää lisäysaineistorekisteriä saatavilla olevasta luonnonmukaisen ja siirtymävaiheen lisäysaineistosta, siten kuin luomuasetuksen 26 artiklassa säädetään. Saman menettelyn mukaisesti Ruokavirasto pitää rekisteriä luonnonmukaisten eläinten ja luonnonmukaisesti vesiviljeltyjen poikasten saatavuudesta markkinoilla siten kuin siitä luomuasetuksen 26 artiklan 2 ja 3 kohdassa säädetään.

30 §

Ajantasainen luettelo toimijoista ja sertifikaatti

Ruokavirasto julkaisee luomuasetuksen 34 artiklan 6 kohdassa tarkoitetun ajantasaisen luettelon toimijoista ja sertifikaateista. Edellä 8 §:ssä tarkoitettujen toimijoiden osalta ajantasaisen luettelon toimijoista ja sertifikaateista julkaisee kuitenkin Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto.

4 Luku

Luonnonmukainen tuotanto eräissä tapauksissa

31 §

Yksityiskohtainen kansallinen tuotantosääntö

Ruokavirasto voi hyväksyä luomuasetuksen 20 artiklan edellytysten täyttyessä yksityiskohtaisen kansallisen tuotantosäännön tietylle eläinlajille tai eläinlajiryhmälle. Hyväksyttyä yksityistä tuotantoehtoa valvotaan tämän lain mukaisessa valvontajärjestelmässä.

32 §

Luonnonkatastrofin toteaminen ja poikkeukselliset tuotantosäännöt

Ruokavirasto voi myöntää luomuasetuksessa vahvistetuille tuotantosääntöille poikkeuksia rajoitetuksi ajaksi luomuasetuksen 22 artiklan 2 kohdan mukaisesti, jos Ruokavirasto on virallisella päätöksellä todennut luomuasetuksen 22 artiklassa tarkoitetun luonnonkatastrofin.

Ruokaviraston on välittömästi ilmoitettava myöntämänsä poikkeukset käyttäen komission käyttöön ottamaa sähköistä järjestelmää.

33 §

Tilapäinen ainesosalupa

Ruokavirasto voi luomuasetuksen 25 artiklan mukaisesti pyynnöstä myöntää tilapäisesti luvan muiden kuin luonnonmukaista alkuperää olevien ainesosien käytölle luonnonmukaisten jalostettujen elintarvikkeiden tuotannossa.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi luomuasetuksen 25 artiklan mukaisesti pyynnöstä myöntää tilapäisesti luvan muiden kuin luonnonmukaista alkuperää olevien ainesosien käytölle luonnonmukaisten alkoholiluomien valmistuksessa.

Ruokavirasto tekee luomuasetuksen 25 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen luonnonmukaisten jalostettujen elintarvikkeiden tuotannon osalta ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto luonnonmukaisten alkoholiluomien valmistuksen osalta.

34 §

Tarkemmat säännökset

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä, jotka koskevat tuotantoa, käsittelyä, merkitsemistä, markkinointia, maastavientiä, maahantuontia, varastointia, valmistusta ja kuljetusta, siltä osin kuin 2 §:ssä mainitun EU:n lainsäädännön täytäntöönpano sitä edellyttää.

Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä 2 §:ssä mainitussa EU:n lainsäädännössä jäsenvaltioiden päätettäväksi jätetyistä teknisistä yksityiskohdista ja seikoista.

5 Luku

Hallinnolliset pakkokeinot ja seuraamukset

35 §

Määräys ja kielto

Sille, joka ei noudata tämän lain tai tämän lain 2 §:ssä mainitun EU:n lainsäädännön ja niiden nojalla annettuja säännöksiä, asianomaisen valvontaviranomaisen on annettava asian laatu huomioon ottaen valvonta-asetuksen 138 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu määräys tai kielto velvollisuuksien täyttämiseksi.

Määräystä tai kieltoa on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen kiellä valvontaviranomaisen päätöksen täytäntöönpanoa tai määrää sitä keskeytettäväksi.

36 §

Valvontajärjestelmään liitetyn toiminnan keskeyttäminen tai lopettaminen

Asianomainen valvontaviranomainen voi keskeyttää tai lopettaa kokonaan tai osittain valvontajärjestelmään liitetyn toiminnan, jos toiminta on oleellisesti tämän lain tai tämän lain 2 §:ssä mainitun EU:n lainsäädännön vastaista eikä toimija tai toimijaryhmä ole noudattanut valvontaviranomaisen 35 §:n nojalla antamaa määräystä tai kieltoa.

Toiminnan keskeyttämistä tai lopettamista koskevaa määräystä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen kiellä valvontaviranomaisen päätöksen täytäntöönpanoa tai määrää sitä keskeytettäväksi. Toiminnan keskeyttämistä koskeva päätös on voimassa, kunnes valvontaviranomainen toteaa, että keskeyttämisen perusteena olevat epäkohdat on korjattu.

37 §

Seuraamusmaksu

Asianomainen valvontaviranomainen voi määrätä toimijan, toimijaryhmän tai sertifikaattivelvoitteesta vapautetun maksamaan vähintään 300 euron ja enintään 5 000 euron seuraamusmaksun, jos:

1) toimija tai toimijaryhmä harjoittaa 21 §:ssä tarkoitettua valvontajärjestelmään liittymistä edellyttävää toimintaa ilmoittautumatta valvontajärjestelmään taikka harjoittaa toimintaa, jota ei ole merkitty toimijalle tai toimijaryhmälle 22 §:n mukaisesti annettuun sertifikaattiin;

2) sertifikaattivelvoitteesta vapautettu laiminlyö 23 §:n 2 momentin mukaisen ilmoituksen tekemisen;

3) toimija, toimijaryhmä tai sertifikaattivelvoitteesta vapautettu laiminlyö 24 §:n 1 momentin mukaisen velvollisuuden ilmoittaa toiminnassa tapahtuneista olennaisista muutoksista;

4) sertifikaattivelvoitteesta vapautettu ei toistuvista kehotuksista huolimatta tee 24 §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoitusta valvontajärjestelmään liittymisestä;

5) toimija tai toimijaryhmä käyttää luomuasetuksen IV luvun merkintäsääntöjen vastaisia ilmaisuja;

6) toimija tai toimijaryhmä ei noudata valvontaviranomaisen valvonta-asetuksen 138 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaista määräystä tavaroiden käsittelystä, etikettien muuttamisesta tai kuluttajille annettavista korjaavista tiedoista.

Seuraamusmaksun suuruutta arvioitaessa on otettava huomioon menettelyn laatu, vahingollisuus ja toistuvuus. Maksu voidaan jättää määräämättä tai määrätä maksettavaksi vähimmäismäärää pienempänä, jos tekoa voidaan pitää vähäisenä ja maksun määräämättä jättäminen tai määrääminen vähimmäismäärää pienempänä on kohtuullista laiminlyönnin laatu, toistuvuus, suunnitelmallisuus ja muut olosuhteet huomioon ottaen. Seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

Seuraamusmaksua ei saa määrätä luonnolliselle henkilölle, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa tai jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio. Jos seuraamusmaksu on määrätty luonnolliselle henkilölle, samasta teosta ei saa tuomita tuomioistuimessa rangaistusta.

Seuraamusmaksua ei saa määrätä, jos teosta on kulunut yli vuosi. Seuraamusmaksu vanhenee viiden vuoden kuluttua seuraamusmaksun määräämispäivästä. Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002).

38 §

Internetsivustojen sulkeminen

Ruokavirasto voi määrätä toimijan tai toimijaryhmän hallinnoiman tai käyttämän internetsivuston tai sen osan suljettavaksi, jos on ilmeistä, että sen välityksellä myytäväksi tarjottava luonnonmukainen tuote tai siitä annetut tiedot taikka toimijasta tai toimijaryhmästä annetut tiedot ovat sellaiset, että ne johtavat luonnonmukaisen tuotteen ostajaa olennaisesti harhaan taikka ovat muulla tavalla olennaisesti luonnonmukaisia tuotteita koskevan säännöksen vastaisia.

Määräys internetsivuston tai sen osan sulkemisesta voidaan antaa väliaikaisena asian selvittämisen tai epäkohdan korjaamisen ajaksi. Sivusto tai sen osa on pidettävä suljettuna, kunnes Ruokavirasto antaa asiassa lopullisen ratkaisunsa.

39 §

Uhkasakko

Asianomainen valvontaviranomainen voi tehostaa 35 §:n nojalla annettua määräystä tai kieltoa sekä 36 §:n nojalla annettua määräystä toiminnan keskeyttämistä tai lopettamista uhkasakolla. Uhkasakosta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

40 §

Luonnonmukaista tuotantoa koskevien säännösten rikkominen

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta:

1) pitää kaupan tuotteita, joissa viitataan luonnonmukaiseen tuotantotapaan, ja harjoittaa tässä laissa tarkoitettua tai 2 §:ssä mainitun EU:n lainsäädännön mukaista toimintaa, jota ei ole 21 §:n mukaisesti ilmoittanut luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään,

2) laiminlyö 24 §:ssä tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden,

3) käyttää luomuasetuksen IV luvussa tarkoitettuja luonnonmukaiseen tuotantoon viittaavia ilmaisuja vastoin mainitussa luvussa säädettyjä edellytyksiä,

4) rikkoo 35 §:n nojalla annettua määräystä tai kieltoa,

5) rikkoo 36 §:n nojalla annettua määräystä toiminnan keskeyttämisestä tai lopettamisesta;

6) ei noudata valvontaviranomaisen valvonta-asetuksen 138 artiklan nojalla antamaa päätöstä poistaa viittaukset luonnonmukaiseen tuotantotapaan,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *luonnonmukaista tuotantoa koskevien säännösten rikkomisesta* sakkoon.

Sitä, joka rikkoo tämän lain tai EU:n lainsäädännön nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua määräystä tai kieltoa, ei voida tuomita rangaistukseen samasta teosta, jos uhkasakko on tuomittu maksettavaksi.

Asianomainen valvontaviranomainen tekee ilmoituksen 1 momentissa tarkoitetun rikkomuksen saattamiseksi syyteharkintaan. Ilmoitus voidaan jättää tekemättä rikkomuksesta, jota on kokonaisuutena pidettävä ilmeisen vähäisenä.

41 §

Valtion viranomaisen suoritteista perittävät maksut

Valtion viranomaisen tämän lain tai Euroopan unionin lainsäädännön nojalla suorittamasta valvonnasta perittävistä maksuista säädetään valvonta-asetuksessa. Tämän lisäksi sovelletaan valtion maksuperustelakia (150/1992), jollei valvonta-asetuksessa toisin säädetä.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä valvonta-asetuksen 79—82 artiklan mukaisista kansallisista järjestelyistä ja maksujen suuruuden määräämisestä.

42 §

Muutoksenhaku

Valvontaviranomaisen päätökseen, lukuun ottamatta 36 §:ssä tarkoitettuja määräystä toiminnan keskeyttämisestä tai lopettamisesta, saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Muutoksenhausta valtion viranomaisen määräämään maksuun säädetään valtion maksuperustelaissa.

Muutoksenhausta Tullin päätökseen säädetään tullilaissa.

Muutoksenhausta 59 §:ssä tarkoitettuun uhkasakon asettamista ja maksettavaksi tuomitsemista koskevaan päätökseen säädetään uhkasakkolaissa.

43 §

Rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaaminen

Jos valvonta-asetuksen 140 artiklassa tarkoitetun säännösten rikkomista koskevan ilmoituksen valvontaviranomaiselle on tehnyt luonnollinen henkilö, hänen henkilöllisyytensä on pidettävä salassa, jos henkilöllisyyden paljastamisesta voidaan olosuhteiden perusteella arvioida aiheutuvan hänelle haittaa.

44 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annettu laki (294/2015).

45 §

Siirtymäsäännökset

Ruokaviraston ennen tämän lain voimaantuloa luonnonmukaisen tuotannon valvontaan valtuuttamat tarkastajat voivat toimia 13 §:ssä tarkoitettuina valtuutettuina tarkastajina ilman eri valtuutusta.

Toimija, joka on hyväksytty ennen tämän lain voimaantuloa luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään, siirretään tämän lain 3 luvussa tarkoitettuun valvontajärjestelmään.

Ennen tämän lain voimaantuloa toimijalle myönnetyt luvat ovat voimassa niissä annetun määräajan tai enintään vuoden 2022 loppuun. Luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään liittymistä koskeva ilmoitus, joka on jätetty viranomaiselle ennen tämän lain voimaantuloa, ja muut vireillä olevat asiat on tämän lain voimaan tullessa siirrettävä käsiteltäviksi tämän lain mukaisesti.

———————

2.

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 2 momentti, sellaisena kuin sen on laissa xxxx/2020, seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

— —

Siten kuin tässä laissa säädetään, pannaan täytäntöön myös merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu öljypäästömaksu, tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 9 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) 6 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 49 §:ssä tarkoitettu rikkomusmaksu ja 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, alkoholilain (1102/2017) 71 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, siemenlain (600/2019) 35 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, kasvinterveyslain (1100/2019) 26 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetun lain (1277/2019) 15 §:ssä tarkoitettu tuontivalvonnan seuraamusmaksu, rehulain (1263/2020) 51 §:ssä tarkoitettu rehuvalvonnan seuraamusmaksu sekä luonnonmukaisen tuotannon valvonnan järjestämisestä annetun lain (/) 37 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

Helsingissä x.x.2021

Pääministeri

Sanna Marin

Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä

Liite
Rinnakkaisteksti

2.

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 2 momentti, sellaisena kuin sen on laissa xxxx/2020, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
1 §	1 §
Soveltamisala	*Soveltamisala*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
Siten kuin tässä laissa säädetään, pannaan täytäntöön myös merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu öljypäästömaksu, tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 9 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) 6 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 49 §:ssä tarkoitettu rikkomusmaksu ja 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, alkoholilain (1102/2017) 71 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, siemenlain (600/2019) 35 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, kasvinterveyslain (1100/2019) 26 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetun lain (1277/2019) 15 §:ssä tarkoitettu	Siten kuin tässä laissa säädetään, pannaan täytäntöön myös merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu öljypäästömaksu, tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 9 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) 6 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 49 §:ssä tarkoitettu rikkomusmaksu ja 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, alkoholilain (1102/2017) 71 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, siemenlain (600/2019) 35 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, kasvinterveyslain (1100/2019) 26 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetun lain (1277/2019) 15 §:ssä tarkoitettu

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
tuontivalvonnan seuraamusmaksu, rehulain (1263/2020) sekä 51 §:ssä tarkoitettu rehuvalvonnan seuraamusmaksu.	tuontivalvonnan seuraamusmaksu, rehulain (1263/2020) 51 §:ssä tarkoitettu rehuvalvonnan seuraamusmaksu *sekä luonnonmukaisen tuotannon valvonnan järjestämisestä annetun lain (/) 37 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu.*
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . .